

Førsteelsker

Psykologiprofessor Arnulf Kolstad har gjort seg bemerket som nordisk helt i en sørafrikansk roman.

Side 7

Pipelort

Eksamensvaktene fikk ved en feiltakelse dobbel lønn i november. Nå håper universitetet at pensjonistene er villige til å betale tilbake.

Side 14

Korsfarer

Kjemiprofessor Martin Ystenes lar for tida vitenskapelig sprøyt få seile sin egen sjø. Han har funnet en ny fiende å gå til korstog mot.

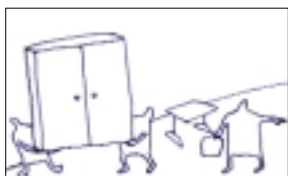
Side 6

NTNUs
internavis
nr. 2
07.02.2002

Universitetsavisa

Reformert

Kvalitetsreformen er over oss, og i fagmiljøene går debatten heftig om hvordan dette best skal gjøres.

Side 3

Bortskjemt

De drikker caffè latte og tar ikke til takke med hva som helst. Gidder ungdommen i det hele tatt å komme til universitetene?

Side 4

Populært

Afrikastudier på nettet er ett av vårsemesterets mest ettersøkte tilbud.

Side 9

Historisk I

Internettet på norsk har nådd den historiske alder av 30 år. Nå blir historien skrevet.

Side 10 og 11

Postalt

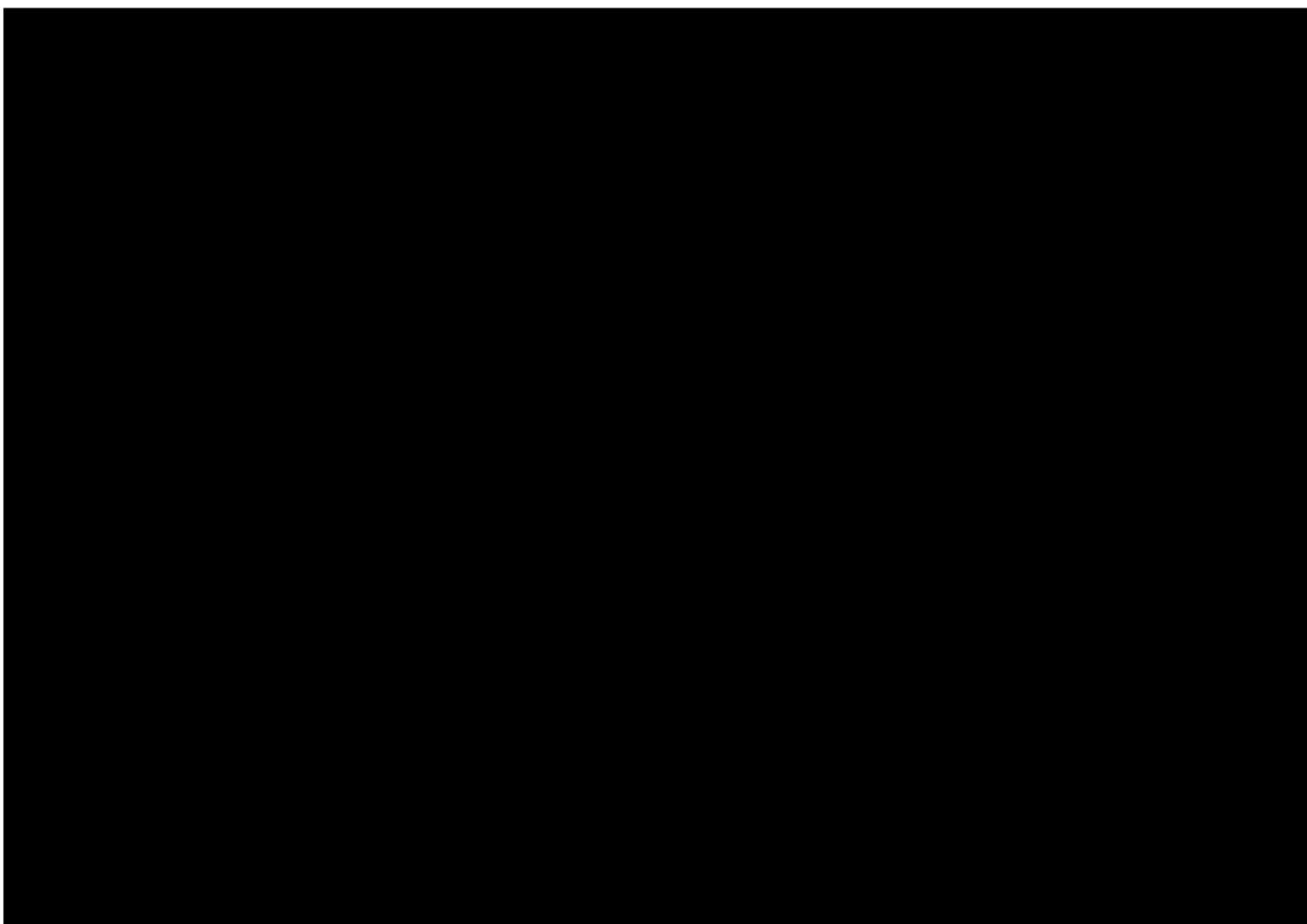
Noen studenter bruker e-postkontakten med professorene som ren opplysningstjeneste.

Side 14

Historisk II

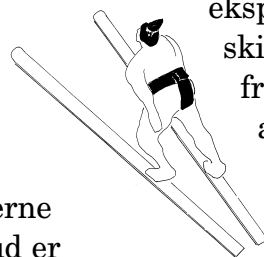
Nyskrives skal også en annen historie: Trøndelags. Tre bind søker nå forfattere.

Baksida

Flyr langt med Nørstruds formel

En matematisk vekt- og høydeformel skal sikre rettferdige konkurranser i hoppbakkene under OL i Salt Lake City. Det internasjonale skiforbundet FIS har innført den såkalte Nørstrud-formelen som standard for å avgjøre hvor lange ski hopperne har lov til å bruke. Professor Helge Nørstrud er

ekspert på aerodynamikk ved NTNU, og spår skihopp på 250 meter om 20 år. Kanskje blir framtidens utøver en sumobryter, eller en annen tungveker? Formelen kan nemlig til- late en bamse på 190 kilo å bruke ski på 4,27 meter.

Side 3

Festskriftet lever!

Lars Roar Langslet fikk det i en alder av 21 år. Andre fortjenstfulle forskere og pedagoger må nok som regel vente noe lenger på å bli hedret med den akademiske gullklokka i papirform. Det handler om Festskriftet. Tradisjonen oppstod i renessansen og lever fortsatt i beste velgående i mange miljøer.

Side 8-9

Stort eksternt frafall i Kollegiet

I forrige valgperiode ble bare halvparten av styremøtene ved NTNU gjennomført med begge de eksterne representantene til stede fra begynnelse til slutt. De eksterne medlemmene ser ikke selv på dette som et problem, men rektor Eivind Hiis Hauge mener at det må lukes i sakskartet for å gjøre styrearbeidet mer meningsfullt og interessant for de fra verden der ute.

Side 5

Les daglige nyheter på <http://innsidaUT.ntnu.no/> Send tips til: medieseksjonen@adm.ntnu.no

på dagsordenen

«Jeg mener at Staten må stole på universitetene sine. Det handler om frihet under ansvar».
Tidligere UiO-rektor Kaare Norum til ukeavisen
«Ledelse og næringsliv» 11. januar.

ledelsen
har ordet

Prorektor
Julie Feilberg

Hvilken «nytte» kan ex.phil. ha?

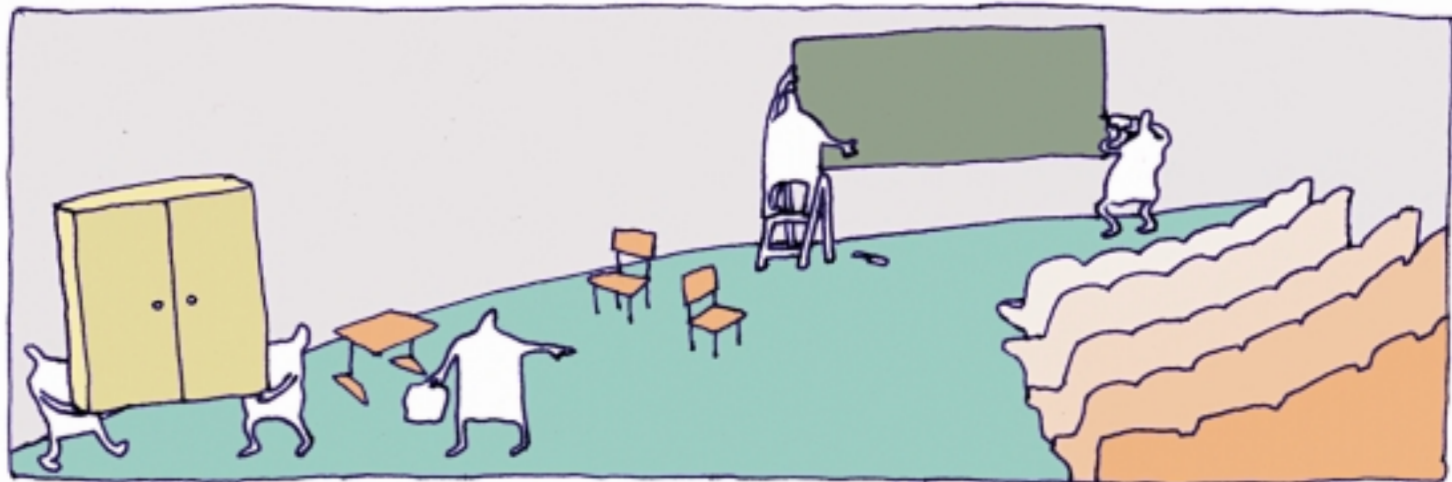
Den nye gradsstrukturen innebærer at også ex.phil. og ex. fac. må få en ny form og kanskje et nytt innhold i forhold til det de har i dag. Omfanget av ex.phil./ex. fac. må reduseres fra ett til to tredjedels semester. Det viktigste spørsmålet knyttet til disse innføringsemnene, er imidlertid ikke størrelsen på emnene, men hvilken funksjon de kan tenkes å ha i det totale studietilbudet studentene får. Gudleiv Forr påpekte i en artikkel i Dagbladet forleden at når laveste grads studier nå skal gjennomføres på 3 år istedenfor på 4, men med samme faglige nivå, så må man forvente at det settes spørsmålsteget ved «nytt» av en fellesordning som ikke er knyttet direkte opp mot de enkelte fagene.

Hvilken «nytte» kunne så ex.phil./ex. fac. tenkes å ha? Her har jeg lyst til å bla tilbake til NTNUs steinalder og børste litt støv av den tenkningen omkring ex.phil. ved NTNU som lå i Underdalutvalgets arbeid. Grunntanken var at ex.phil. skulle ha en identitetsskapende funksjon. Emnet skulle gi studentene et positivt møte med universitetet, og skulle etablere en felles, identitetsskapende plattform for alle NTNU-studenter. Innholdsmessig skulle det være en introduksjon til universitetstradisjonen, og til det kunnskaps-, holdnings- og assosiasjonsfellesskap den innebærer. Men det skulle også legge spesiell vekt på refleksjon omkring teknologi og naturvitenskapelige problemstillinger og tenkemåter, slik at det representerte faglig bredde og hadde relevans for alle studieretninger ved NTNU. Det var også et forslag om at man skulle fokusere spesielt på problemstillinger knyttet til IKT i dette innføringsemmet ved NTNU. I tillegg til dette skulle sentrale spørsmål innenfor kvinne- og kjønnsforskning være en sterk komponent, slik at en kunne øke unge kvinners følelse av tilhørighet til lærestedet NTNU. Likedan skulle en fokusere tverrfaglighet og prosjektarbeid med skriveutdanning i både innhold og studieprosess. En annen konkret idé var at undervisningen blant annet skulle bestå i at forskere fra ulike deler av NTNU foreleste for de nye studentene om sin forskning, hvorfor de var opptatt av akkurat disse problemstillingene, hvilke metoder de brukte, hvordan resultatene eventuelt kunne brukes osv.

Ex. phil. ved NTNU skulle med andre ord være noe særegent for NTNU, noe som var genuint forskjellig fra ex.phil. ved andre universiteter, og noe som skapte en felles identitet for alle NTNU-studenter. Tanken var god, men evalueringene tyder på at innføringsemnene ikke fungerer godt nok i dag, og det må vi ta på alvor. Arbeidet med den nye gradsstrukturen gir oss en gylden anledning til å tenke gjennom ex.phil. og ex. fac. på nytt og kanskje revitalisere noen steingamle ideer og koble dem med noen nye.

Julie Feilberg

Lykke til med reformen

ILL: ELIN HORN

Endelig er det på plass en person som kan fortelle hvordan det står til med kvalitetsreformen på NTNU.

For litt over en måned siden var han assisterende universitetsdirektør. Fra nyttår ble Peter Lykke gradvis fritatt for sine direktør oppgaver for å kunne arbeide som prosjektleder på nær heltid for den nye kvalitetsreformen ved NTNU. Denne reformen er den mest omfattende i høyere utdanning noensinne, og lista over alt som skal gjøres i den forbindelse, kan gi noen og hver åndenød. Men Lykke er godt trent med styring og ledelse, og gleder seg til å ta fatt på Oppdrag Kvalitetsreformen.

– Det å være sentral i en så stor reform, er veldig spennende, sier Lykke.

Endret studiehverdag. Det er lett å gå seg vill i den nye reformen som byr på overgang til ny gradsstruktur, 3+2-årige studieløp og nye lærings- og vurderingsformer. Kvalitetsreformen ble i prinsippet vedtatt i fjor sommer av Stortinget, og skal gjelde både universiteter og høyskoler, også de private. Den har sine røtter i en stortingsmelding som het «Gjør din plikt – krev din rett», som igjen var en oppfølging av Mjøsutvalgets rapport om høyere utdanning.

Som del av den nye reformen jobbes det med store endringer i universitets- og høgskoleloven som skal gi de juridiske rammene for den nye utdanningsreformen. Med den nye reformen skal studentene strømme raskere gjennom studiet. Dette er noen av de endringene vi har i vente:

- ✓ Nye grader innføres. Bachelor og master avløser cand.mag. og hovedfag.
- ✓ Nye tilrettelagte studieprogram og fagmoduler erstatter grunnfag og mellomfag.
- ✓ Flere varierte læringsformer.
- ✓ Nye og varierte evalueringsformer gjennom hele året.
- ✓ Mindre bruk av eksterne

- sensorer.
 - ✓ Studieavtale mellom student og lærested.
 - ✓ Vekttall blir borte og erstattes med studiepoeng.
 - ✓ Studieåret forlenges.
 - ✓ Bokstavkarakterer erstatter tallkarakterer (NTNU innførte dette høsten 2001).
 - ✓ Tilbud om studieopphold i utlandet til alle studenter.
- I tillegg arbeider departementet med ulike prosjekter som det ynder å kalle kvalitetsreformprosjekter, og som vil få store konsekvenser for NTNU. Det gjelder blant annet endringer av status for universitetene (større fristilling eller ikke), rammevilkår for samarbeid med andre institusjoner (for eksempel Sintef) og personalpolitikk (flere åremålsstillinger og høyere lønn eller faste stillinger).

Unntak. NTNU ønsker ikke at alle studiene skal gjennomgå gradshamskiftet. Derfor er det blitt søkt om unntak for profesjonsutdanningene innen sivilingeniør, sivilarkitekt, medisin og psykologi. – Disse synes vi fungerer bra i dag, og ser ingen grunn til å forandre på, forklarer Lykke.

Departementet skal gi svar i løpet av februar om de godtar dette. I lærer-, kunst- og musikkutdanningen har NTNU valgt ikke å søke om unntak, men velger å vente på hva Stortinget bestemmer.

Sist og først. NTNU er foreløpig litt på hæla sammenlignet med Universitetet i Oslo. Der er det blitt nedsatt en egen nedsatt styringsgruppe for reformen. Dessuten har både universitetet sentralt og flere fakulteter egne nettsider for reformen.

Ved NTNU er Prosjektstyret og delprosjekter under etablering, delvis basert på eksisterende arbeid. Dette gjelder ikke minst referansegruppen for oppfølging av undervisningsstrategien som har et eget nettsted. Et fylldig informasjonssted på nettet hvor NTNU-erne kan lese om reformen, er rett rundt hjørnet. Selv om NTNU også var det siste av de fire universitetene til å ansette en person i heltidsstilling med dette arbeidet, mener Lykke likevel at NTNU er godt i gang. Flere sentrale grupper og utvalg ved fakultetene arbeider med den nye reformen, og NTNU

er foreløpig det eneste norske universitetet som har innført bokstavkarakterer. Dette har NTNU gjort:

- ✓ Vedtatt en undervisningsstrategi.
- ✓ Vedtatt en ny internasjonal strategi.
- ✓ Tatt i bruk en ny felles inntektsfordelingsmodell.
- ✓ Innført den nye karakterskalaen.

Utfordringer i kø. Lykke skisserer flere store oppgaver for NTNU med tanke på reformen.

– Den største utfordringen er de nye studieprogrammene, sier han. Særlig er kravet til å sikre faglig bredde og dybde et sentralt spørsmål. Dette skal også opp som eget tema i Kollegiet, NTNUs øverste organ, i februar.

En annen utfordring blir å utvikle innholdet og prosedyrene når studenter og studiested inngår en individuell læringsplan.

Et tredje løft blir de nye undervisnings- og evalueringsformene som reformen krever. Her er NTNU godt i gang, og Lykke peker på 23 forsøk om evalueringsformer som NTNU har gående. Mappeevalueringa på Geografi er ett av forsøkene som har fått massiv ros fra studentene.

En fjerde hovedutfordring peker utover landets grenser. Hvordan skaffe de frie fagene like gode avtaler som siving-fagene har med utenlandske universiteter, for å sikre alle NTNU-studenter et opphold utenlands?

Men alle disse utfordringene hviler ikke alene på Lykkes skuldre. – Min jobb som prosjektleder er å se til at prosessen går sin gang. Fakultetene har hovedansvaret for studieprogrammene og innholdet i de individuelle avtalene, og Studieavdelinga vil ha ansvar for utviklingen av det administrative systemet rundt dette, sier Lykke. Hans jobb blir dessuten å bidra til å samordne reformarbeidet med de andre universitetene.

Kollegiedebatt. Ved NTNU er det mye som fortsatt er uavklart og som først må opp i Kollegiet. I mai er det satt av kollegiedebatt om kvalitetssikring av hele reformen, mens forskriftene for bachelor- og mastergraden skal opp i juni-møtet. De nye studieprogram-

mene i bachelorgraden må være på plass slik at de kan komme med i databasene til Samordna Opptak (SO), som hvert år koordinerer opptaket ved landets statlige universiteter og høyskoler. Denne fristen er allerede i november inneværende år. For til høsten 2003, da skal alt være klappet og klart for de nye NTNU-studentene.

TORE HUGUBAKKEN

tore.hugubakken@adm.ntnu.no

Refor

Det hamres og spikres, det sparkles og sages: Fagmiljøer ved NTNU er i full gang med å lage nye studieprogrammer som skal fylle de framtidige gradene bachelor og master. Hva tenker de ansatte om kvalitetsreformen og den nye utdanningshverdagen?

Professor Ingar Kaldal er undervisningsleder ved Historisk institutt og har her vært aktiv i arbeidet med å skissere ny modulisering for grunn- og mellomfag. Professor i biologisk psykologi, May-Britt Moser, er én av mange professorer som ikke deltar direkte i reformarbeidet ved universitetet, men som allikevel venter i spenning på hvordan reformen vil påvirke hennes hverdag. Begge synes ideene i den nye reformen virker spennende.

Kaldal trekker fram de nye lærings- og evalueringsformene som vil komme studenter til gode, men peker samtidig på at flere av de tiltakene som skal øke kvaliteten, koster mer penger og timeressurser. Særlig gjelder det fag med mange studenter, der gruppeundervisning er ressurskrevende. Moser

nyheter

Alltid oppdaterte nyheter på
<http://innsidaUT.ntnu.no/>

Foran OL: Nørstrud bestemmer over hopp skiene!

Professor Helge Nørstrud, NTNUs fremste ekspert på aerodynamikk, har utviklet formelen som bestemmer hvor lange ski OL-hopperne har lov til å bruke.

Under sommerhopprennet i Granåsen i 1996 foretok professor Helge Nørstrud (bildet) en omfattende dataregistrering. Hoppernes høyde, vekt og hopp-lengder ble målt, og på grunnlag av en analyse av disse dataene har Nørstrud utviklet en teori for hva som vil være korrekt lengde på skiene til hver enkelt utøver.

Nørstruds formel. FIS – *Federation Internationale du Ski* – har forkastet sin egen gamle regel for hopp-skilengde, og innført Nørstruds formel som standard. Dette skjedde etter at Nørstrud ble invitert til Sveits for å holde et foredrag

FOTO: ARNE ASPHJELL

for FIS-toppene om sine beregninger av fornuftig skilengde. Den gamle FIS-formelen sa

at maksimal lengde på en hoppers ski var hopperens høyde pluss 80 centimeter: *Skilengde = Høyde + 80 cm.*

På grunnlag av NTNU-rapporten fra Granåsen og en standard skibredde på 11 cm har Nørstrud utviklet denne formelen for maksimum skilengde: *Skilengde = 0,9 x Høyde + 1,5 x Vekt.*

For å forenkle formelen ytterligere, har Nørstrud analysert sammenhengen mellom vekt og høyde, og bakt vekt inn i høyde slik at vekta er bare indirekte med i formelen: *Skilengde = 1,45407 x Høyde.*

FIS la på ørlite grann på skilengden og valgte 1,46 som multiplikasjonsfaktor, og det er dagens gjeldende «Nørstrud-formel» for skilengde.

Hodet mellom beina. En forutsetning Nørstrud har lagt til grunn for sine beregninger, er at løftet fra hopperens kropp skal være av samme størrelse som løftet fra begge skiene når hopperen ligger i den aerodynamisk optimale stilling.

Den mest optimale stillingen

for ski og hopper er som kjent Bokløv-stilen eller V-stilen, som fikk sitt gjennombrudd for vel ti år siden. Aerodynamikeren Nørstrud så med en gang at den omstridte stilen var riktig for å oppnå større lengder. – Ved at skiene spres, øker flaten hopperen kan flyte på, forklarer han. – Du må putte hodet ned mellom beina for å få best resultat. Da får du en interaksjon i luftstrømmene mellom ski og kropp som tilsvarer den grågåsa

oppnår når den flyr i flokk.

I forbindelse med oppladningen til OL har det amerikanske TV-selskapet NBC intervjuet Nørstrud om skihoppingens aerodynamikk, og du kan lese mer om Nørstruds hopp-analyser på NBCs nettsider: http://www.nbcolympics.com/x/t/fframe.htm?u=/news/nbcomain_front.asp

ARNE ASPHJELL

arne.asphjell@adm.ntnu.no

Hopp på 250 meter om 20 år

Nørstrud har laget en kurve som viser hvordan hopprekordene har utviklet seg gjennom årene, og på basis av dette spår han at et hopp på 250 meter vil komme rundt år 2020.

– Dette kan virke skremmende når man tenker på at en skihopper er å betrakte som et fly uten motor og med en forholdsvis høy bærebastning, sier Nørstrud. – Derfor

fakta

vil det settes store krav til sikkerhet og riktig dimensjonering av bakkene med slike lengder. Professoren spår også at skiene vil bli asymmetriske (venstre- og høyreski). Dagens regelverk favoriserer lange og slanke hoppere, og Nørstrud tror at reglene for skilengde på sikt vil endres slik at også mer atletiske utøvere kan hevde seg i toppen.

rmspørsmål i lufta

håper på at det vil bli bedre muligheter for tverrfaglighet i de nye studieprogrammene.

Krever klarere svar. Men begge innrømmer at mye ved den nye reformen er uklart. Særlig er de individuelle avtalene mellom student og lærersted, som nå blir påkrevd, ulne.

– Det virker litt absurd på meg at det skal inngås bindende treårsavtaler i begynnelsen på et studium, sier Kaldal og får støtte fra Moser. Begge spør om hvilke juridiske rammer slike avtaler skal ha. Hva skjer hvis studenten finner ut at hun vil noe annet? Hvordan blir muligheten for overgang mellom de ulike studieprogrammene? Hva skjer hvis instituttet mister lærerkrefter innenfor det emnet som studenten ønsker? Har man forpliktet seg? Her etterlyser professorene bedre svar fra de som har ansvaret for informasjon om reformen ved NTNU. Uklarheten blir en hemsko i planleggingen av de nye emnene på instituttet. Kaldal synes rekkefølgen har vært feil i arbeidet så langt.

– De strukturelle kjørereglene har ikke kommet på plass, men vi er likevel blitt tvunget til å bestemme oss for hvilke emner vi vil ha, sier Kaldal.

Hva som skjer uten kvalitets-sikring av de nye individuelle avtalene, trenger han ingen glasskule for å forutse: – Hvis vi ikke får et godt rådgivningsapparat her, vil vi få et mylder av kaotiske avtaler og treårsplaner, hevder Kaldal. Her skal det ikke bare være folk som kan studiehåndboka, men noen

som kan mye om kompetansebygging og arbeidsmarked, forlanger undervisningslederen.

Identitet. Selve innholdet i studieprogrammene skal koordineres mellom instituttene og fakultetene. Skissen fra Historisk institutt er sendt til reformkomiteen som arbeider på fakultetsnivået. Nå står et instituttarbeid om mastergraden for døra. Når det klassiske og tunge universitetsfaget historie splittes, er det grunn til å føle bekymring for fagidentiteten?

– Noen er nok skeptisk til oppsplitting når emnene blir så små og tilsvarer ned til 2,5 vektall. Men hva er egentlig et fag? Noen av oss mener at fagene er skapt gjennom historiske prosesser, og at det er mer eller mindre tilfeldig hva som regnes som historisk kunnskap og hva som for eksempel er antropologisk og andres fags kunnskap. Et fag er på mange måter en illusjon, og det får vi her nye muligheter til å reflektere over, sier, sier Kaldal, vel vitende om at dette er kontroversielle tanker.

Kaldal mener dessuten at historiefagets egenart er i tett samspill med andre fag. I dag tilbys studenter i både samfunnsøkonomi og statsvitenskap historiske studier. I de studieprogrammene hvor historie er med, bør historikerne orientere seg mot både gamle og nye disiplinvenner, mener Kaldal.

Dropper viktige emner? May Britt Moser frykter at en modularisering av faget hennes kan føre til muligheter for å velge bort

sentrale emner som er nødvendig for å forstå psykologi. Skrekkscenariet er at sentrale men vanskelige emner, som for eksempel kognitiv og biologisk psykologi, velges bort av studentene. Moser og flere av hennes kolleger har i et innspill til instituttet, om ny mastergrad i nevrovitenskap, fremmet at det skal være et minstekrav til dybde i psykologi på 90 studiepoeng (tilsvarer 30 vektall). Psykologiprofessoren mener det må stilles strenge krav til fagdybde i en bachelorgrad som skal være forskerrettet.

– Det som er viktig å tenke nøye gjennom med en bachelorgrad som skal være yrkesrettet, er hvem det er vi vil utdanne, sier Moser.

Hun er representant for et voksende og relativt nytt fagmiljø hvor flere representanter fra flere fakultet jobber tett sammen innen forskning på læring og hukommelse. Hun ser for seg at nye studieprogrammer vil fremme fagområder hvor det tidligere ikke har blitt gitt spesialutdanning.

Et eget mini-studieprogram i nevrovitenskap med 15 vektall begynner til høsten. Dette står på egne bein og er helt uavhengig av de andre treårsprogrammene som kleskes ut ved NTNU. Moser håper på mulighetene byr seg for en egen mastergrad i nevrovitenskap om noen år. Det ville ha vært en fjær i hatten for tverrfagligheten ved NTNU, mener hun.

De sære taper? Hvor fritt skal innholdet i en bachelor være? Både Moser og Kaldal ønsker rom for å komponere egne studieløp

parallelt med de mer skreddersydde på bachelornivå. Kaldal frykter at det vil bli laget populære bachelorgrader hvor fakultetene er sikre på at de får studenter og dermed penger. Man unngår å lage sære og innovative programmer som kan være spennende, men lander på de tradisjonelle studieprogrammene.

– Faren er da at studieprogrammene som skal tilbys ved et universitetet, begynner å ligne litt for mye på det som tilbys i en høgskoleutdanning, supplerer Moser.

Kaldal peker på faren for intern konkurranse som en følge

av at vektallsproduksjonen ved NTNU nå skal telle mer.

– Det er laget budsjettordninger som lett kan skape irrasjonell konkurranse i stedet for samarbeid mellom instituttene. Nå blir det viktigere å ikke gi slipp på studier og vektall innenfor eget institutt, sier Kaldal. Han håper at det tenkes gjennom både budsjettmodell og instituttstruktur når en skal oppnå et større faglig samarbeid gjennom utviklingen av nye studieprogram.

TØRE HUGUBAKKEN

tore.hugubakken@adm.ntnu.no

Historieprofessor Ingar Kaldal og psykologiprofessor May-Britt Moser håper den nye reformen ikke forandrer NTNU til en høgskole. FOTO: TØRE HUGUBAKKEN

Er du klar til å møte caffè latte-generasjonen?

Hvordan skal NTNU klare å rekruttere og møte behovene til den forkjælte og kravstore caffè latte-generasjonen? Det var et sentralt spørsmål på NTNUs lederseminar på Røros mandag og tirsdag.

Utfordringen blir tøff, skal vi tro ekspertene som har kikket i glasskula. Det vokser nå opp en bortskjemt generasjon unge nordmenn som stort sett er vant til å få livet – og spennende aktiviteter – tilrettelagt og servert på sølvfat. De er få, de er opplært i forhandlingsteknikk, og de vil kreve å bli motivert før de skal gidde å åpne en bok. Og gammeldagse forelesninger i store auditorier hører definitivt ikke hjemme blant de virkemidlene om motiverer denne gjengen. De trenger ikke å velge studier ut fra hva som er «fornuftig», ettersom arbeidsledighet er en saga blott. Hvis de mistrives på et studium, vil det koste dem lite å slutte og i stedet prøve noe helt annet.

«Swing away.» Fag som «Parks, recreation, leisure and fitness studies» er nå i ferd med å få flere studenter enn elektroteknikk ved amerikanske universiteter. Dette sees som symptom på en ny, dyp trend i ungdommens studievalg, og denne «swing away from science» bekymrer mange i USA, påpekte Hans Skoie fra Norsk institutt for studier av forskning og høyere utdanning (NIFU).

Skoie og Johan Peter Paludan, som leder Institutt for framtidsstudier i København, var hovedforedragsholdere da 114 NTNU-ledere møttes på Røros for å diskutere «Framtidas utdanningsbehov – dimensjonering av studier».

– Beklager, folkens, men ingeniørene er fortidas helter. Framtidens studenter vil ta det som en selvfølge at allting virker av seg selv. Dermed trenger de jo ikke lære hvorfor og hvordan maskine-

ne virker, hevdet framtidsforskeren Paludan.

Dansken advarte også NTNU mot å bruke altfor mye energi på å diskutere «dimensjonering» av studiene ut fra egne behov. I et samfunn der markedet, egoismen og den private lykke får stadig sterkere fotfeste, er det langt fra sikkert at studentene vil fortsette å strømme til universitetene sånn helt av seg selv. Derfor er det viktig å følge utviklingstrekk i omverdenen, som fort kan velte alle møysommelig utarbeidede interne dimensjoneringsplaner.

Maslow på hodet. – Med en overflod av muligheter og opplevelser å velge blant, kan det bli spennende å se om noen av dagens oppvoksende slekt i det hele tatt vil søke seg til universitetet, mente Paludan. Han hevdet at utdanningsinstitusjonene må markedsføre seg og undervise på nye måter, og pekte på flere klare trender i tiden som NTNU bør forholde seg til.

Blant annet viste han fram den omvendte behovspyramide, der «selvrealisering» og «oppnå anerkjennelse» vurderes som det aller viktigste i tilværelsen. Den nye generasjonen som har snudd Maslow på hodet, vil ikke la seg friste til å ta en utdanning som bare dekker grunnleggende fysiske behov og gir sikkerhet.

– For å rekruttere nye søkere må dere sende ut et signal om at unge vil utvikle sin personlighet og oppnå det gode liv hvis de begynner å studere ved NTNU. Og dere må fortelle den appellerende historien om hva som er spesielt ved å studere i Trondheim. For dere vil møte en kresen gjeng som forventer «The Dream Society». Da holder det ikke bare å lokke med trauste fag og trygge sivilingeniørjobber, sa Paludan.

Aldri fred å få. Om det likevel skulle gå så ille at de unge svikter NTNU, så kan det bli trøst og

mange nye studenter å hente i eldre aldersgrupper. For en annen megatrend som Paludan spår, er at etter- og videreutdanning vil bli stadig viktigere. Begrep som «utlært» og «hvile på sin laurbær» er det bare å kaste på dynga. Det vil aldri bli fred å få – før pensjonsalderen kommer og tar deg.

Kontinuerlig videreutdanning og forandring vil bli krevd og forventet i arbeidslivet. Dette vil kunne gi rom for ny aktivitet ved universitetene.

En tredje trend er digitaliseringen. Paludan tror at det om fem – ti år bare vil eksistere to typer kanaler for kommunikasjon

«Dagens nyutdannede fra universitetene er ofte faglig dyktigere enn før, men de er kjedelige A4-mennesker. Særlig utdannes det mange kjedelige samfunnsvitere»

Hans Skoie

mellom lærer og student, enten digitalt eller ansikt til ansikt. Den første vil bli stadig raskere og billigere, mens den siste vil framstå som stadig dyrere og mer luksuriøs. Her står dagens universiteter overfor en stor utfordring, ettersom de i all hovedsak bygger sin undervisning på fysiske møter mellom foreleser og student.

Digital ex.phil.? Mange av Paludans teser framstod som et dansk ekko av innlegget til prorektor Julie Feilberg tidligere på dagen. Også hun spådde en framtid sterkt preget av økende konkurranse om studenter, ansatte og penger. Og hun hevdet samtidig at NTNU må forberede seg på å møte nye studentgrupper med nye ønsker. Prorektor så behov for å utvikle en ny universitetspedagogikk som er mer teamrettet og problembasert. Studentene

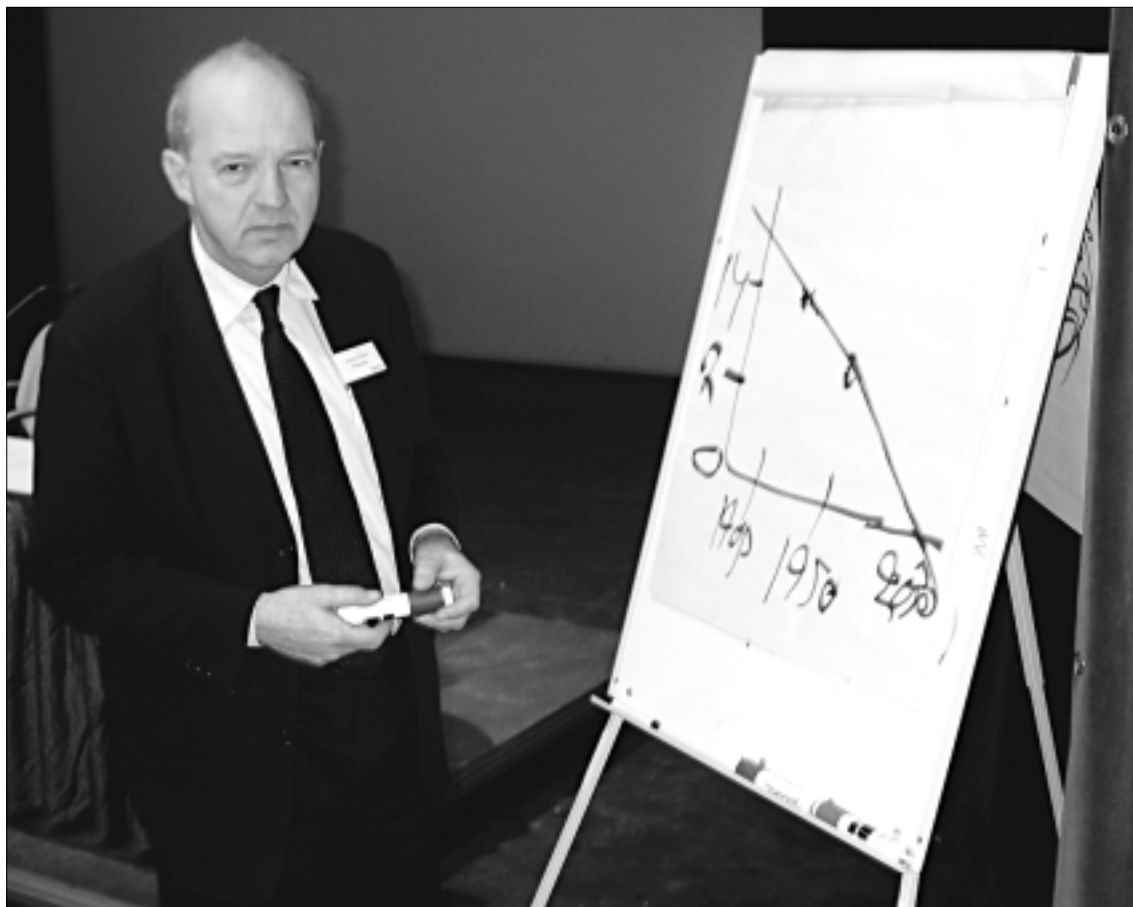
må få bryne seg på reelle problemer fra nærings- og arbeidsliv.

En annen rød tråd i Feilbergs innlegg var at NTNU i mye større grad må ta i bruk forskningsbaserte IKT-verktøy i undervisningen. – Det må begynne allerede i ex.phil., sa hun. Samtidig lovet hun at det nye rektoratet vil jobbe for å innføre nye incentivsystemer som belønner lærere som utvikler et godt læringsmiljø.

Foredragsholderne på Røros fikk høflig applaus, men den påfølgende plenumsdebatten ble springende og tam. Rektor Eivind Hiis Hauge etterlyste forgivevis tydelige signaler fra salen om hvordan NTNU-studiene bør dimensjoneres.

JAN ERIK KAARØ

jan.kaarø@adm.ntnu.no

Den danske framtidsforsker Johan Peter Paludan er omreisende trendvarsler. Han ser store utfordringer for universitetene i årene som kommer.

FOTO: JAN ERIK KAARØ

@ fra InnsidaUT

Helt greit med lønn på intranett

En professor likte ikke at lønna hans ble gjort offentlig på NTNUs intranett, og klaget til Datatilsynet. Tilsynet akter ikke å stoppe NTNU.

Det store samtaleemnet ved NTNU den 16. november i fjor var resultatet av de lokale lønnsforhandlingene, som ble lagt ut på intranettet. Her kunne NTNU-studenter og ansatte stu-

dere ei liste over de 658 ansatte ved universitetet som hadde fått lønnsøkning, og hvilken lønn de hadde fra før.

Lønnslista har i alle år vært offentlig informasjon, men i fjor var det første gang lista ble lagt ut på nettet. En av professorene som stod på lista, likte dette svært dårlig. Han henvendte seg til Datatilsynet og reiste spørsmålet om lovligheten av slik informasjon på intranettet. Svaret fra tilsynet gir NTNU ryggdekning og grønt lys til å informere om hvilke NTNU-ere som får lønnsøkning.

Sikker i saken. – Vi har hele veien følt oss sikker i de juridiske vurderingene som er blitt gjort fra NTNU sentralt når det ble bestemt at resultatet av de lokale lønnsforhandlingene skulle legges ut på intranettet, sier Jens Petter Nygård ved OU-avdelingen. Han opplyser om at OU-direktør Trond Singsaas tok opp spørsmålet med fagforeningene under avslutningen av de lokale forhandlingene, og at de ble enige om at forhandlingsresultatet, dvs fullt navn, gammel lønns-

plassering og antall lønnstrinn skulle offentliggjøres på nettet.

– Lønn er et personalpolitisk virkemiddel som skal belønne og motivere til ønsket atferd, og det er derfor viktig at de vurderinger som gjøres i lønnsforhandlingene, blir godt kjent, sier Nygård og peker på at informasjon om resultatet av de lokale forhandlingene ikke er noe nytt. Det nye er formen som gjør informasjonen lettere tilgjengelig.

Prøveordning. Professoren reiser også spørsmålet om det er klokt og etisk helt uproblematisk å offentliggjøre lønn på denne måten.

– Det har hele tiden vært forutsatt at det skal evalueres om dette har vært en hensiktsmessig måte å informere på, opplyser Nygård, og har ingen problemer

med å være med på den debatten. Fjorårets offentliggjøring var en prøveordning, og Nygård sier de senere vil ta stilling til om de skal gjøre det på samme måten i år.

Skuffet. Professoren som klaget, sier til Universitetsavisa at han gjorde det først og fremst for å vekke de som var med og bestemte dette, i håp om at de tenkte litt nøyer gjennom konsekvensene.

– Dette var en usedvanlig tåpelig handling som bare skaper bare uro og misnøye, sier professoren. Han er i tillegg svært skuffet over fagforeningene som gikk med på dette. Om han vil forfølge saken ytterligere, velger han å holde åpent.

TØRE HUGUBAKKEN

tore.hugubakken@adm.ntnu.no

Stort fravær for de eksterne i Kollegiet

Ser vi de siste tre årene under ett, har bare halvparten av kollegiemøtene vært gjennomført med begge de eksterne representantene til stede fra begynnelse til slutt.

Representanter for næringslivet er ofte travle mennesker med mange verv. Det gir seg utslag også i NTNUs eget styre. En gjennomgang av kollegieprotokol-

lene for årene 1999-2001 viser at de eksterne representantene langt oftere enn universitetets egne representanter var helt eller delvis fraværende på styremøtene. Og vanligvis uten at en vararepresentant har steppet inn.

I 1999 var begge de eksterne (Karl Glad og Siri Beate Hatlen) til stede fra begynnelse til slutt på bare fire av elleve møter. I 2000 var de helt og fullt til stede på åtte av tolv møter, og i 2001 på seks av elleve.

Ofte har nok fraværet bare dreid seg om en time eller to, men mer enn én gang kunne et avstem-

mingsresultat ha blitt annerledes hvis styret hadde vært fulltallig.

Fra og med i år har antall eksterne representanter økt fra to til fire. De utgjør dermed en vesentlig større del av styret – og Kollegiet blir tilsvarende mer sårbart dersom de eksterne fortsetter fraværstendensen.

Vil luke i sakskartet. – Jeg er klar over at det finnes eksempler på at da de eksterne gikk før møtets slutt, skapte det en del ugreie. De som kommer utenfra, synes nok ikke at alt som står på sakskartet, er like interessant

Lever av styreverv 1: Advokat Karl Glad sitter i seks styreverv av det arbeidskrevende slaget. Det plager ham ikke at NTNU aldri har hatt ham på sin egen ønskeliste over eksterne representanter. – Fra næringslivet er jeg vant til at et styre settes sammen ut fra hva eierne (her: departementet) mener er riktig, sier han.

FOTO: LISA OLSTAD

Lever av styreverv 2: Adm.dir. Christian Thommessen sitter i omtrent ti store styreverv, pluss en haug små. – Men når jeg tar et styreverv, er jeg innstilt på å yte en skikkelig arbeidsinnsats, presiserer han.

FOTO: LISA OLSTAD

for dem, det har jeg fått en klar forståelse av. Det er opplagt at skal de fire eksterne medlemmene oppleve styrearbeidet som meningsfullt og interessant, må vi luke i sakskartet. Vi må begrense styrebehandling til å gjelde de store og overordnede sakene, og så får de mindre og mer lokale sakene delegeres til et annet organ.

Det sier NTNUs rektor, Eivind Hiis Hauge. Han forteller at Kollegiet i april skal ta nettopp sin egen arbeidsform opp til drøfting. Også møtehyppigheten vil bli et diskusjonstema.

– Overraskende lite forfall! Karl Glad, som nå går løs på sin andre treårsperiode som

eksternt kollegiemedlem, er ikke med på at han og eksterntmakkeren Siri Beate Hatlen har hatt stort fravær de siste tre årene. – Jeg synes vi har hatt veldig bra frammøte og overraskende lite forfall, sier han.

Glad presiserer at hans og Hatlens fravær svært ofte har vært på tampen av et møte, når drosjen har kommet klokka halv fire for å kjøre dem til Værnes. – Noe lenger enn til halv fire bør ikke et styremøte vare i noe fall! Dette bør være en utfordring til møteledelsen, sier Karl Glad bestemt.

LISA OLSTAD

lisa.olstad@adm.ntnu.no

@ fra InnsidaUT

Utan forsikring

I 2001 vart det stole audiovisuelt utstyr for over ein halv million kroner frå NTNU. Men Staten er sjølvassurandør. I praksis tyder det at avdelingane må erstatte utstyret for eigne pengar. Sidan NTNU er ein offentlig forvaltningsinstitusjon, må universitetet følgje desse reglane.

Men det er ikkje sett av pengar sentralt til å dekke opp for tjuveri. Dermed må den einskilte avdelinga ta tapa over ordinære budsjett. Det er det mange som ikkje er spesielt glade for.

– Den gjennomgåande hald-

ninga er at ein gjerne skulle hatt høve til å betale for å forsikre utstyret. Det seier seniorrådgjevar Ola Johannes Amdal ved Økonomiavdelinga. – Prinsippet om sjølvassurandør skaper problem for oss, spesielt i høve til eksternretta verksemd, seier han.

Dersom forslaga til endring i styringa av universiteta går gjennom, kan NTNU verte ei eiga juridisk eining. Då vil ein kunne avgjere desse spørsmåla sjølv.

(4. februar)

Får sparken

Alle ansatte i selskapet student.no sies nå opp på grunn av manglende sponsorinntekter. Daglig leder Rune Sjøhelle tar ansvar og velger selv å gå av.

Nettstedet eies av student-samskipnadene i Norge, og måtte utvide aksjekapitalen betraktelig nesten før det var i gang. Det ble også store forsinkelser ved oppstart – og student.no måtte tåle mye kritikk for hvordan det ble drevet.

Virksomheten er nå under omorganisering, og samskipnadene vil få større ansvar for nettstedet.

(31. januar)

Norman og privilegiene

Vår nye arbeids- og administrasjonsminister Victor D. Norman har varslet kamp mot det han kaller offentlig ansattes privilegier. Han vil ta for seg både Tjenestemannsloven, oppsigelsesvernet og pensjonsordningene i det offentlige – og sier at disse rettighetene må svekkes for at skillet mellom offentlig og privat sektor skal bli mer visket ut. Til gjengjeld for dårligere pensjonsavtaler, skal lønningene i det offentlige kunne økes på individuell basis.

Fagforeningene ved NTNU har vanskelig for å se hvilke privilegier arbeids- og Norman snakker om. – Et latterlig utspill, som vi burde vært forskånet for,

sier Sturla Sjøpstad, leder for Norsk Tjenestemannslag ved NTNU. Han ser med undring på en ideologi som forfekter at avtaler med enkeltindivider skal kunne løse problemer i offentlig sektor.

Verken Sjøpstad eller Kristin Dæhli, sekretariatsleder for Forsterforbundet ved NTNU,

kjenner seg igjen i statsrådets virkelighetsbeskrivelse. – Staten oppleves ikke som noen trygg og vernet arbeidsplass. Det er en myte, sier de og viser både til andre store statsbedrifter og til det faktum at hele 25 prosent av arbeidsstokken ved NTNU er midlertidig tilsatt.

(30. januar)

På korstog for miskjente talenter

I flere år var han en vaktbikkje som slo ned på vitenskapelig tøv i mediene. "Sprøytvarsleren" er lagt på is, men engasjementet er fortsatt sterkt. Nå har understimulerte genier fått en varm talsmann i kjemiprofessor Ystenes.

NTNU-professorers manglende engasjement i samfunnsdebatten er fra tid til annen diskusjonstema i vår lokale presse.

En som ikke føler seg truffet, er kjemiprofessor Martin Ystenes. Gjennom flere år ble medienes blundere på det vitenskapelige område uthengt til spott og spe på hans nasjonalt kjente nettsider «Sprøytvarsleren». Besøksfrekvensen på disse sidene – en million visitter i løpet av seks år – vitner om at mange syntes det var nyttig lærdom å hente her.

Barn i nød. Ystenes har tatt en pause fra sprøytvarslinga og satt i gang et nytt korstog under banneret «Barn i nød».

Det handler om intelligente barn som på grunn av understimulering i den nor-

ske enhetsskolen mislykkes med livet sitt. Etter at Ystenes og hans tyskfødte kone Beate har profilert seg med denne fanesaken, har de fått nærmere hundre henvendelser fra folk som har erfart dette problemet. – Vi har utløst mange små jordskjelv, sier Ystenes.

Han avviser bestemt at det var hans egen skolegang som påførte ham varige traumer, men han slåss så avgjort for sitt eget avkom.

– Vi har to gutter som er seks og ni, og jeg vil at de skal få de intellektuelle utfordringer i sin skolegang, som er nødvendig for at de ikke skal kjede seg og ikke tro at aldri trenger å strekke seg. Å utvikle talentet er viktig, men slik jeg ser det, er den store faren at mange med høy IQ kjeder seg til vantrivsel, mister innsatsviljen og får arbeidsvaner som kan ødelegge deres voksne, profesjonelle liv. Derfor bruker vi nå 80 000 kroner i året på skoleplass for dem ved den internasjonale skolen Birralee. Det synes vi er en god investering, sier Ystenes. – Når ringen vår hadde nylig det periodiske system i lekse. Ville det skjedd i vanlig norsk skole? Den internasjonale skolen er mye flinkere enn den norske til å gi barna tilpassede, intellektuelle utfordringer ut over pensum.

Enhetsskolens manglende evne til å takle intelligente barn gir ofte ødelagt selvbilde og mobbing som resultat. – Disse elevene mangler stammefrender og trekker seg tilbake, mener Ystenes.

Suger kunnskap. Etter å ha arbei-

det med dette problemet en stund, mener han å ha oppvud en viss evne til å plukke ut folk som er disponert for å havne i kategorien «kloke utskudd».

I den tyske utgaven av Big Brother, for eksempel, skjønte ekteparet Ystenes tidlig at en av deltakerne var ekstremt intelligent. Han ble raskt den mest upopulære blant deltakerne i huset, men etter to uker var han blitt en kultfigur hos TV-seerne på grunn av sin utrolige evne til å analysere og beskrive forholdene i huset.

– Hva er det som kjennetegner den superintelligente treprosenten av befolkningen?

– De trenger ikke nødvendigvis være så veldig flinke i for eksempel matte eller fysikk, for slik lærdom forutsetter hardt arbeid. Et fellestrekk er at de er i stand til å forholde seg til store informasjonsmengder og har stor evne til å sortere og organisere kunnskapen ut fra en logisk kontekst. De blir derfor ofte «svamper» som suger til seg informasjon. De ser gjerne ting mer komplekst, og skjønner ofte ikke reaksjonene fra sine jevnaldrende. De utvikler seg ofte til meget uavhengige individer, og dette kan gjenspeile seg i utseende, oppførsel og synspunkter, mener Ystenes.

– I Opplæringsloven står det at alle skal ha rett til spesialtilpasset undervisning, men det er tatt med en forutsetning om at det skal være mulig å legge til rette for dette innenfor klasesituasjonen. Dette unntaket gjør det mulig for skolen å slippe unna ansvaret for tilpasset undervisning for de særlig flinke som trenger ekstra utfordringer, sier Ystenes, som er opprørt over at dette er den eneste gruppen som i lovs form ikke har krav på tilpasset opplæring.

Skrekk for pugg. – Norsk skole har et traume, hevder Ystenes, og nevner de siste undersøkelser av skoleverket i ulike land, som viser at Norge kommer dårlig ut på flere felt: disiplin, stor forskjell på gutter og jenter, dårlig evne til å lære utenat, for å nevne noe. Han mener at en årsak til dette traumet er skolens iboende skrekk for og latterliggjøring av alt som kan minne om pugg.

Ystenes tror ikke det satses for lite på skolen – i økonomiske bevilgninger. Det er andre grep som må til. Lærerne kan for lite, og framfor alt kan de for lite realfag. Dermed havner vi i en ond sirkel – elevene lærer lite realfag og synes at dette blir kjedelig. Rådgiverne ved skolen anbefaler elevene å velge bort tunge fag. At naturfag forsvant inn i O-faget sammen med samfunnsfag, har vært en ulykke, mener han. Naturfagandelen i skolen var dramatisk lav, og selv om O-fagstabben er rettet opp, ligger vi fortsatt etter på dette området. – Man har privatisert

interesseskapingen, hevder Ystenes.

– Dessuten er vi for dårlige til å lære utenat. «Antipuggetanken» har for sterkt fotfeste, mener han.

– Ikke lag tapere. – Det er sterke fordommer hos lærere og politikere mot noe de oppfatter som elitisme, hevder Ystenes. – Vi ser en tendens til å latterliggjøre problemet. Læringssituasjonen tilpasses de svake elevene. Tendensen er at de ikke skal lære noe før alle i klassen er i stand til å forstå det, mener han, men understreker: – Mitt ærend er ikke å gjøre elevene med høy IQ til supervinnere, men å unngå å gjøre dem til tapere.

Nederland er et eksempel på en nasjon som tar problemet alvorlig og har etablert egne undervisningsopplegg for de særlig evnerike. – Vi er en liten nasjon, vi må ta vare på talentene, er filosofien i Nederland.

Ystenes tror det er viktig å starte tidlig med interesseskapingen. Det er ikke noe i veien for å introdusere det periodiske system før elevene har sjanse til å forstå det fullt ut, mener han. Det første møtet kan komme tidlig. Nysgjerrigheten blir vakt, og så kan man gå i dybden senere.

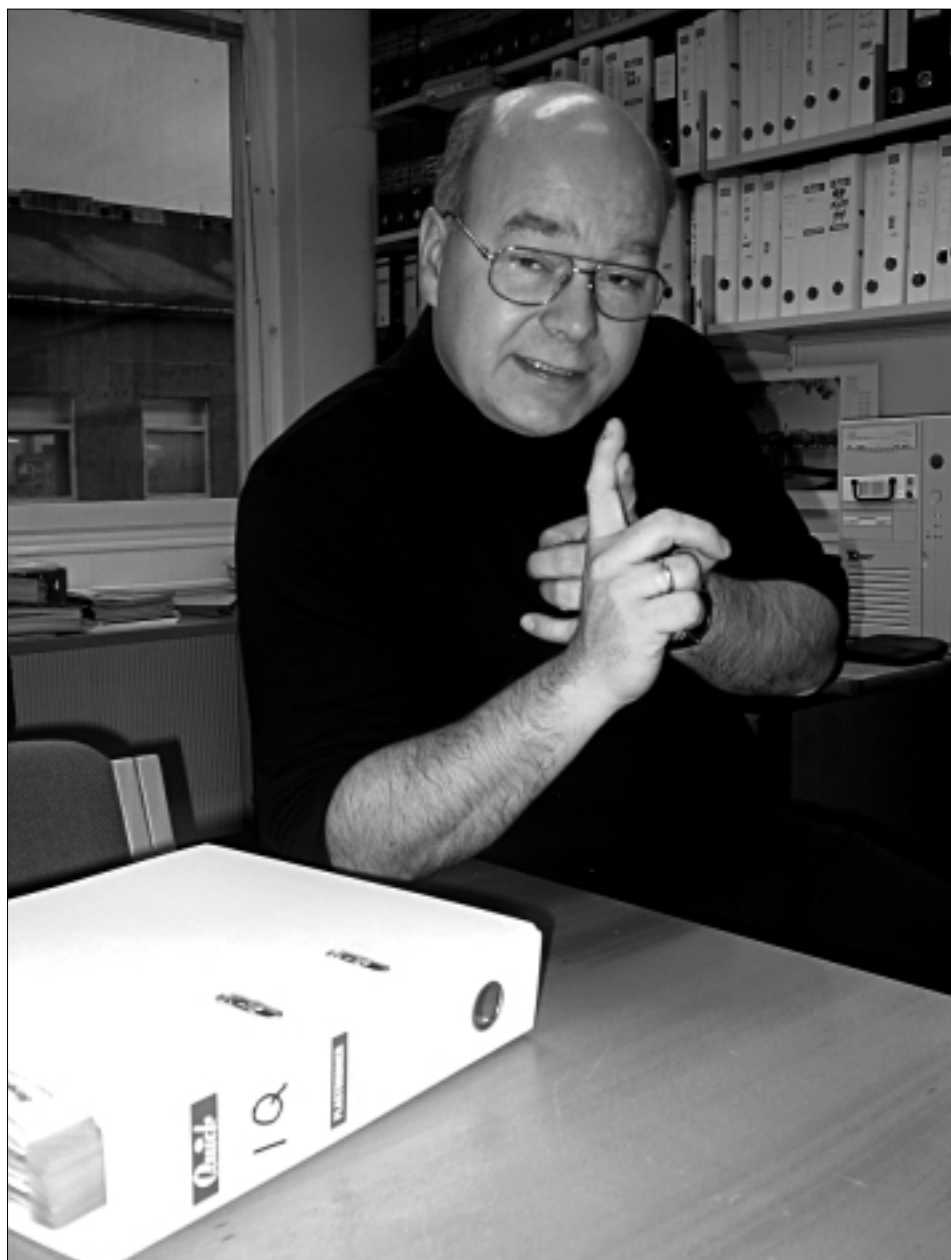
NTNUs rolle. Kjemiprofessoren er ikke imponert over norske forskeres innsats i sakens anledning: – I Norge har det ikke vært drevet forskning om dette de siste tretti år. Unntaket er noen få hovedoppgaver, særlig Jacques Huijbens' fra 1991. Han skriver at i hele hans utdannelse ble dette problemet aldri nevnt med ett eneste ord.

– Jeg tror ikke det finnes noe fagmiljø i Norge som er så uvillig til å oppdage problemer de ikke liker. Dette pedagogiske fagmiljøet måtte få en internasjonal studie før man oppdaget at den norske skole skapte større forskjeller mellom ulike kulturer og større forskjeller mellom gutter og jenter enn noen annen i den vestlige verden. Når et samlet fagmiljø var ute av stand til å ane at man mislyktes med sine to uttalte hovedmål – likhet og likestilling – da skal man ikke vente at de oppdager andre problemer heller. I alle fall ikke hvis problemet i tillegg er politisk korrekt å fortie.

Ystenes tror at de pedagogiske fagmiljøene i Trondheim med fordel kunne engasjere seg i forskningen på dette feltet – hvorfor har skolens mislykkes så totalt i sine hovedmål: likhet og likestilling? Samtidig er han realistisk nok til å tro at han fortsatt må holde på med dette alene en stund til.

ARNE ASPHJELL

arne.asphjell@adm.ntnu.no

Permen der Ystenes samler alle presseklippene som omhandler de kloke barnas problemer, er utstyrt med et kort og greit stikkord: IQ. FOTO: ARNE ASPHJELL

Det startet i Universitetsavisen

Det startet for to år siden med et innlegg i Ystenes' tidligere spalte i Universitetsavisen, Y-files. Her tok han opp temaet uvanlig intelligente barn som blir understimulert i den norske enhetsskolen. Han fikk et tretti-talls tilbakemeldinger på den artikkelen, fra folk som hadde opplevd dette selv.

Senere har Martin og kona Beate sammen med de to sønnene vært profilert i både Adressa, TV2 og Aftenposten. Reaksjonene har ikke uteblitt. – Vi har utløst et lite jordskjelv, og har fått høre nokså intense historier, sier Ystenes. Han anslår antall henvendelser til å nærme seg

fakta

hundre. Han har også blitt stoppet på gata av folk som ville ta opp temaet.

Mange av historiene han får høre, er tragiske. Noen har selvmordstanker, noen har endt i narkomani – de gledelige historiene er få.

De mest desperate henvendelsene kommer fra fortvilte foreldre, som har trodd at de kjempet alene med akkurat dette problemet. Ellers er det stor spredning over samfunnslagene. Han har fått henvendelser fra folk høyt oppe i politiske partier, og til og med fra tillitsmannsapparatet i lærerforbundet.

Konfliktløsning – i Sør-Afrika og i Norge

Sør-Afrika har noko å lære verda når det gjeld å løyse konflikter. Snart kan sørafrikanarar undervise NTNU-studentar i dette, om alt går etter planane.

«Så strekte Mandela ut den svarte handa si.» Med eit så konkret bilete avslutta dåverande NRK-korrespondent Tømm Kristiansen ein av sine rapportar frå Sør-Afrika kort tid etter det første frie valet i landets historie. Nelson Mandela strekte ut handa. Ho var ikkje knytt, men ope. Målet var ikkje hemn, men forsoning. Slik har dei to etniske hovudgruppene i Sør-Afrika gjort noko som verda knapt har sett: Etter ein lang og blodig historie arbeider dei saman. Kva er det dei gjer?

Professor Arnulf Kolstad er ein mann med mange jern i elden. Han har vore knytt til *Center for conflict resolution* i Cape Town i nokre år. Senteret er nå lagt inn under psykologiinstituttet ved University of Cape Town.

Professor Kolstad prøver å få til eit

samarbeid mellom UCT og NTNU om undervisning og forskning.

– Tanken er at det skal kome studentar frå senteret hit til NTNU. Det kan kome ekspertar frå dette senteret til vårt universitet for å undervise i semesteremne om konfliktløsning ved SVT. UCT er interessert, det er også folk ved NTNU. Frå instituttet har eg full støtte, seier Kolstad. Han meiner at sosialpsykologar har vore altfor tilbakehaldne i å vise omverda at faget har potensial til å forstå dei psykologiske gruppeprosessane, kva som skjer når folk går i vranglås.

– **Forsoning er mogleg.** Senteret leier etter nye måtar å løyse konflikter på. Det har eksistert i 6-7 år, og er leia av Laurie Nathan. Dei driv aktivt med konfliktløsning også i andre land i Afrika. Ein baserer seg på nokre av prinsippa som landet sjølv nytta under eiga forsoningsprosess.

– Å tilgi, å forstå, ikkje hemne seg, ikkje gjere igjen. Prøve å forstå kvifor det vonde skjedde, kvifor det fortset å skje. Ein baserer seg på det rasjonelle, på å bearbeide eigne kjensler, seier psykologiprofessoren.

– Dette verkar svært idealistisk, men Sør-Afrika har vist at dette verkeleg er mogleg. Komisjonen sanning og forsoning, som hadde Desmond Tutu som ein for-

grunnsfigur, viser det, seier Kolstad.

Kollektiv terapi. Det vert som om grupper går i kollektiv terapi?

– Når individ går i terapi, er dette kjende teknikkar, å leve ut eigne kjensler, og å forstå sine emosjonar. Dette handlar om å forstå korleis ein kan få ein identitet knytt til ei gruppe, ein sosial identitet, slik at ein reagerer, ikkje som individ men som gruppe. Ein koplar eige verd til gruppas verd. For at ein sjølv skal vere bra, må gruppa vere bra. Korleis ein begynnar å reagere som svart eller som kvit, som muslim, som mann, seier professor Kolstad.

Ein skal ikkje slutte å vere medlem av sosiale grupperinger, men å lære seg at ein må ikkje sjå ned på andre fordi om ein synest godt om gruppa ein sjølv er med i.

– Det er godt å ha ein sosial identitet, føle at ein høyrer til. Men ein treng ikkje nedvurdere andre grupper av den grunn.

Når desse folka arbeider motsetnader mellom ulike grupper, vert ulike framgangsmåtar nytta. Ein let representantar for gruppene møte kvarandre, skape ein atmosfære, fortelje om eigne motiv.

– Dette er ein konfrontasjon på ikkje-valdeleg plan.

Men det har det norske diplomatiet, med Terje Rød-Larsen i spissen, halde på med i årevis?

– Men ein må gjere noko anna i tillegg. Det er ikkje bare snakk om å «snu det andre kinn til.» Norsk diplomati er meir oppteken av å snakke seg bort frå urett. Det beste dømet er konflikten mellom israelarar og palestinarar: Den eine gruppa undertrykker den andre. Om ein ikkje tek tak i dette, kjem ein ingen veg, seier Kolstad.

– Sørafrikanarane er svært tøffe. Dei nyttar meir enn vakre ord. Då ANC fekk makta, vart maktapparatet brukt for kva det var verdt. Men det dei ikkje gjorde etter at dei tok over, var å hemne seg.

Kva var det som gjorde at akkurat dei fekk til dette?

– Det er inga tvil om at Mandela har hatt ein heilt avgjerande autoritet. Mandela er eit døme på at einskildindivid kan ha stor påverknad i historia.

«The tall, Nordic guy...»

A tall Norwegian called Ulf with ice-blue eyes and silver locks. Slik vert Arnulf Kolstad introdusert i romanen *Sachs street* av den sørafrikanske forfatterinna Rayda Jacobs.

Kolstad har ei lang og variert merittliste. Herostratisk berømt vart han i si tid då han ville IQ-teste stortingsrepresentantane. Det ville representantane absolutt ikkje ha noko av. Uvisst kvifor...

Rayda Jacobs

Men ingen kom på å gjere ein romanfigur ut av den mangslungne professoren. Det måtte ein sørafrikanar til. Rayda Jacobs, landskjent kulturperson, radiovert, forfattar, filmakar, radikal muslim. Jacobs har tre romanar bak seg, dei to første handlar om landets historie og samfunnsliv generelt, medan den siste – *Sachs Street* – handlar mest om kvinneliv.

Jacobs si personlege historie er like dramatisk som historia til nasjonen ho kjem frå. Ho er av «coloured», farga, ætt. Det er eit ord mange ikkje liker særleg. Å vera farga tyder at ein er av «blandingsrase.» Sidan huden hennar er temmeleg lys, gjekk ho på eit college for kvite i tenåra, og då ho tok lokaltoget til og frå skulen, gjekk ho på perrongen reservert for kvite.

Det gjekk bra, lenge. Til ho vart avslørt, og kasta på dør. Deretter emigrerte Jacobs til Canada og vart buande der i 20 år, til ho returnerte i 1995.

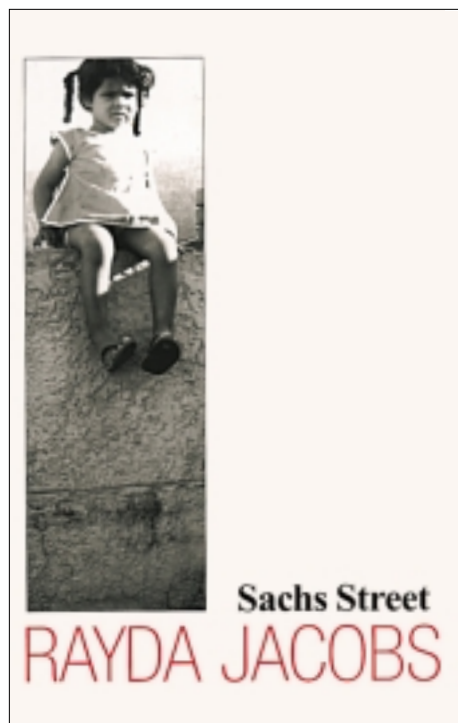
Khadidja. Hello Ulf. Thanks for your offer to come to Norway, but I cannot bear the thought of being in a country

where the sun will shine twenty-four hours a day, and in winter you have to wear a hat with a lamp on your head so you don't get depressed.

Slik opnar eit av breva som Khadidja – romanens hovudperson – skriv til Ulf. Men om Khadidja ikkje besøkte Ulf, fekk Arnulf besøk av Rayda, i Trondheim. Dei to utvikla ein vennskap etter eit tilfeldig møte ved universitetet i Cape Town.

I romanen blir vennskapet med Ulf til uvurderleg hjelp for Khadidja for at ho skal kome seg ut av eit destruktivt forhold med ein mann som bryt henne ned. Det er ei roman om kvinneliv i Sør-Afrika. Underteikna er ingen litterat, så det er sagt – men eg synest det er ei god bok, fengande og malerisk i forma.

Kva (Arn)Ulf angår, går røynsle og dikting hand i hand. Forholdet som ho arbeider seg ut av, var verkeleg nok. Når dei to i romanen gjekk på husjakt saman, skjedde det faktisk. Men der forfatterinna diktar inn eit kjærleiksforhold

mellom Khadidja og Ulf, poengterer Arnulf at det er fri fantasi.

«Vi er bare vener,» seier han.

– For meg representerte vennskapet med Rayda noko heilt nytt. Her fekk eg høve til å bli kjend med ei truande muslim. Ho tek religionen sin djupt alvorleg, ber fem gonger om dagen. Men samstundes er ho politisk radikal, og er ikkje redd for å gå i harde konfliktar med dei meir konservative utøvarar av islam.

Grunn «Ulf». Kva synest du om «Ulf» litterært sett?

– Nå synest vel eg vel at den figuren er ein av dei karakterane i boka som er dårlegast utvikla. Det er ein litt grunn figur. Det kan vel vera fordi ho som skapte figuren, hadde for lite distanse til det mennesket han vart modellert etter.

Korleis kjennest det, å bli ein romanfigur?

– Det er interessant å sjå seg utanfrå. Særleg når ein blir framstilt som eit hyggeleg, velmeinande menneske, og ikkje som ein dritsekk. Så er det vel ingen som kan ta det negativt at ein vert gjort til ein romanfigur? Undrar Kolstad.

Underteikna er tilbøyeleg til å vera einig, særleg etter å ha lese sluttsatsen i romanen:

I didn't sleep that night, I stayed in the attic. Ulf didn't ask why. He never asks. I stay with Ulf because he makes me laugh, and keeps me interested with his knowledge of things, his wit, his vulnerabilities, the way he loves my son. Every day stands separate from the one before it and the one to come. We go to concerts and plays and to places far away. Our life is quiet. There're no witches, no wol-

Arnulf Kolstad, «The best of believers». (ARKIVFOTO)

ves, no angry kings or lost little girls. Sometimes on Fridays he comes with me to mosque, and sits at the back against the wall listening to the imam deliver his message. He tells me that if he believed in God, he would be Muslim. I don't say anything. Ulf doesn't know it, but in his heart he is the best of believers.

TORE OKSHOLEN

tore.oksholen@adm.ntnu.no

Den akademiske g

Festskriftet er for mange den store akademiske anerkjennelsen. Men forsvinner litt av glansen når også AS Bulldozer maskinlag og Orkdal Meieri lager sine egne festskrift?

Professor emeritus Jørn Sandnes plukker fram jubileumsboka «Innsikt og Utsyn. Festskrift til Jørn Sandnes». Boka fikk han for fire år siden, da han fylte 70 år. – Det er hyggelig å bli satt pris på, sier Sandnes.

Han får bekræftende nikk fra en annen professor emeritus, Arnold Dalen. I fjor fikk Dalen «Spor i trønderord. Festskrift til Arnold Dalen» til sin 70-årsdag. Her hadde kollegaene samlet en knippe artikler som Dalen selv har forfattet opp gjennom forskningsårene.

– Det er fint å få samlet ting en har skrevet opp gjennom årene, synes Arnold Dalen.

Gjemt. Noen ganger skjer det når man takker av i en stilling. Men oftest er det i forbindelse med et jubileum. Da bestemmer kollegaene seg for å lage et festskrift. Et klassisk festskrift inneholder tre ting: artikler, publikasjonsliste over jublantens arbeider, og Tabula Gratulatoria, som er ei liste underskrevet av personer og institusjoner som ønsker å feire den festskriftet er rettet til.

Det er ikke så mange ved NTNU som har fått festskrift, men Steinar Westin, Sverre Sløgedal, Audun Øfsti, Rune Skarstein, Olav Hognestad, Knut Holt, Marit Trættemberg, Rasmus S. Nordal og Ole Gunnar Winsnes er *noen* av dem som har fått det.

– Et festskrift blir regnet som en reell faglig anerkjennelse, sier professor Jan Ragnar Hagland ved Institutt for nordistikk og

litteraturvitenskap når han skal vurdere statusen til en slik oppmerksomhet. Selv har Hagland vært med og redigert flere festskrift til kollegaer, og kjenner godt til den formen for publisering.

Uskreven historie. Mye er sagt om festskriftet. Særlig velbrukt er frasen: «Festskrift er artikler som forfatterne ikke har klart å få plassert andre steder». Men lite er skrevet om denne formen for publisering av sakprosa. Hva er egentlig historien til denne sakprosa-jangeren? Fasiten finner du ikke i boka «Sakprosa» fra 1999. Her avspises festskriftet med noen få setninger. Ordet festskrift finner du heller ikke i leksikonet til Aschehoug og Gyldendal anno 1996. Antydninger til historisk overblikk får du ved å gjøre nok søk i bibliotekets databaser (se faktaboks), men det er i realiteten gjort lite i Norge for å systematisere de festskriftene som er gitt ut.

I Norge er ikke akademiske festskrifter en hyppig foreteelse, bekrefter professor Hagland. I svensk academia er det derimot mer vanlig at de som takker for seg, også får med seg et festskrift under armen ut døra.

Kontant nei i Bergen. Festskrift-kameratene Arnold Dalen og Jørn Sandnes tror selv det kan være litt tilfeldig hvem som blir tildelt festskrift og hvem som ikke får dem.

– Det er nok litt avhengig av initiativtakere, er de begge enige om. Mens Historisk institutt ved NTNU, hvor Sandnes holder til, en sjelden gang gir ut festskriftet, har søsterinstituttet ved Universitetet i Bergen (UiB) en strengere politikk.

– Festskrift er utenkelig hos oss, sier kontorsjef Britt Kristin Holsen ved Historisk institutt ved UiB. Siden noen av de eldste på instituttet ville ha seg frabedt et festskrift, er det blitt en etablert praksis at ingen får.

– Enten skal alle få, eller så skal ingen ha, sier Holsen.

Interesse? Er det noen som vil ha disse

festskriftene? Forskningsrådet ønsker i hvert fall ikke å støtte opp om denne formen for publisering. I retningslinjer for støtte i området for kultur og samfunn heter det at festskrifter ikke støttes. «For at publisering av en artikkelsamling skal kunne støttes, må samlingen ha et enhetlig preg og bidragene være av høy vitenskapelig kvalitet,» heter det.

Professor Jan Ragnar Hagland sier årsaken til at så få festskrifter blir utgitt, er problemer med finansieringen. Han synes at Forskningsrådet godt kunne revurdere denne formen for publisering og gi den mer aksept. For mange av artiklene holder vitenskapelig høy standard.

Før var det en æressak hos forlagene å gi ut festskrifter. Nå er interessen heller lunken, og festskriftene må derfor gis ut på egne forlag eller i egne skriftserier. Forlagsredaktør i Tiden Forlag, Mattis Øybø, sier at de i utgangspunktet er interessert i slike utgivelser:

– Men det er veldig avhengig av hvem festskriftet skal gis til, innrømmer han.

Tapir Akademisk Forlag ga i fjor ut to festskrift. Ett til Arnold Dalen og ett til professor emeritus Knut Holt. Forlagssjef Torbjørn Lefstad sier at festskrift aldri kan bli et forretningsområde for dem. Til det er salget for dårlig.

– Vi gjør det mer som en tjeneste overfor fagmiljøene, men det er aldri noe salgspotensial i å gi ut et festskrift, sier Lefstad.

Bare en gang har det skjedd at et festskrift måtte utgis i to opplag: «Fornuften er en ensom ting», til Fredrik Stabells 70-årsdag i 1984, måtte trykkes opp igjen. Det skal være et enestående unntak. Også i verdenshistorien.

To festskriftgrep. Hva med innholdet i festskriftene? Noen ganger er artiklene skrevet av kollegaer. Alternativt samler de artikler som jublanten selv har forfattet opp gjennom årene. I Sandnes' festskrift var det kollegaer som skrev artiklene. I Dalens festskrift var det artikler av Dalen selv som ble samlet. Forlagene skal være

mest glad i festskrift som har en bærende idé i bidragene. Aller helst artikler laget av forfatteren selv. Problemer festskriftredaktører støter på, kan være å samle forskjellige bidrag til et festskrift hvor bidragene ikke reiser 20 forskjellige problemstillinger. En annet problem for redaktøren er å samle mot til å fortelle de inviterede bidragsyterne at de bør jobbe litt ekstra med bidraget. Dette er det som skiller en festskriftredaktør fra en tidsskriftredaktør.

Sandnes og Dalen på Dragvoll har selv bidratt til flere festskrift, kjenner godt til tradisjonen og erkjenner at det kan være mye hummer og kanari i disse utgivelsene.

– Noen ganger blir det for travelt for den som skal skrive. Det kan fort bli litt tilfeldig og spredt, sier Sandnes. Men Dalen og Sandnes understreker at det i festskrifter er blitt publisert artikler av topp vitenskapelig karakter. I pensumlitteraturen på hovedfag historie og nordisk finnes det festskriftartikler.

Nye koster. Som sjanger lever festskriftet i et landskap mellom biografien og tidsskriftet, blir det sagt. Men en ny tradisjon av festskrift har vokst fram. Foreningslivet har oppdaget at det går an å lage jubileumsbøker, og kleber gjerne etiketten festskrift til dette: Sortland Musikkforening 85 år, Orkdal Meieri 50 år, AS Bulldozerlag 50 år. Alle laget de sine festskrift. Dessuten har bondekvinneklubb, musikkorps og kirker kastet seg på festskriftbølgen. Til og med TV-serien Mot i Brøstet rundet 100 episoder og markerte dette med å utgi en egen jubileumsbok. Selv kalte de det ikke festskrift, men likheten med et klassisk festskrift er besnærende. Boka inneholder en egen publikasjonsliste over alle de 100 første episodene, og artikler om de involverte. Bare gratulantene manglet.

For noen er ordet festskrift belastet med skryt «Dette er intet festskrift,» sies når man vil modifisere hyllesten. Noen jublantar prøver å styre unna ordet, og velger å kalle det noe annet. Som da litteraturprofessor Atle Kittang fylte 60 år i fjor. Boka ble rett og slett kalt *Sju artiklar om litteraturvitenskap i går, i dag og (kanskje) i morgon*. Det ser kanskje litt penere ut.

Hilsen fra kongen. Arnold Dalen og Jørn Sandnes blar gjennom sine festskrift. Begge synes det er artig å få hilsener. Den uoffisielle rekorden i festskrifthilsninger her til lands satte avtroppende høyesterettsjustitiarius Rolv Ryssdal i 1984, med 750 navn og med kongefamilien, stortingspresidenten og statsministeren som de fremste.

Noen får aldri festskrift, mens andre får flere. Forfatteren og litteraturprofessoren Georg Johannessen er en sterk kandidat til NM i festskrift. Så langt i livet har han høstet tre. Den tidligere kulturministeren Lars Roar Langslet har fått to. Den siste da han var kulturminister og fylte 50 år. Det første fikk han da han ble 21 år og ble myndig. Vennene hadde laget et festskrift til ham med den noe pretensiøse tittelen «Åndsmenneskets forsvar». Men var ikke dette festskriftet en spøk?

– Jo, det var en ren parodi, og der stod ikke ett eneste alvorsord, forteller Langslet til Universitetsavisa. Opprinnelig var det en parodi på Studentersamfundet i Oslo, som samme år valgte å lage et pompøst festskrift. Festskriftet til Langslet ble trykt i et lite opplag, men er den dag i dag å få lånt på Gunnerusbiblioteket på Kalvskinnet. – Jeg er vel omtrent den eneste som har fått et slikt i den alder, tror Langslet.

Dag Solstad er en annen som er blitt tildelt festskrift i parodisk form. 30 år var forfatteren da han ble beæret med et slikt skrift.

Den parodiske festskrifttradisjonen er ikke spesielt sterk i Norge. Når den forekommer, er den kun ment til intern bruk, og trykkinga skjer gjerne på kopimaskinen. Mens det i Norge er den seriøse festskrifttradisjonen som råder, finnes det på Island

Arnold Dalen (til venstre) og Jørn Sandnes er begge blitt tildelt festskrift ved NTNU for sitt akademiske virke. Emeritusene holder fortsatt koken på Institutt for nordistikk og litteraturvitenskap (Dalen) og Historisk institutt (Sandnes) og beviser at et festskrift ikke er avslutningen på et langt akademisk liv.

FOTO: TORE HUGUBAKKEN

ullklokka

også en lettere festskriftsjanger som tillater mer humor og som lever side om side med den mer seriøse, kan professor Jan Ragnar Hagland fortelle.

Framtid? Verken Arnold Dalen eller Jørn Sandnes har noe imot at det lever en liten, fornøyet tradisjon ved siden av den mer seriøse. Og de minnes med smil om munn uhytadelige festskrifter de har lest, hvor hovedpersonen selv skryter uhemmet av sine faglige bedrifter. Sandnes og Dalen kan også leve med foreningsfestskriftene som gis ut.

Men hva er festskriftets framtid? Vil det leve? Vil det dø? Har det livets rett? Festskriftkameratene har ikke gjort seg noen umiddelbare tanker om dette.

– Skulle jeg gjette, vil tradisjonen leve videre i beste velgående, sier Sandnes. Men egentlig ønsker han ikke å ha noen normative tanker om festskriftet, om den litt rare,

ukjente sjangeren som verken forskningsråd eller leksika vil ha noe med å gjøre, og som forlagene ikke tjener penger på.

– Den får leve sitt eget liv, synes Jørn Sandnes.

TORE HUGUBAKKEN

tore.hugubakken@adm.ntnu.no

Tabula gratulatoria

Med varm anerkjennelse: Vet ikke (samt Vet noe):

Trygve Bull.	Jan Erik Aabol.
Elvind Eftestøl.	Hans Chr. Adrian.
Berge Furre.	Carsten Arnholm.
Sven-Einar Graarud.	Hans Bakke.
Kristian Horn.	Bjørn Bjørnseth.
Humanetisk Forbund.	Brita Merton.
Georg Johannesen.	Lillian Blix.
Gabriel Langfeldt.	Harald Bratt.
Magne Lerheim.	Anders Bull-Larsen.
Neuberggaten.	Peter-Wilhelm Bockman.
Sosialistisk Studentlag.	Ellen Bødtker.
Studentvenstrelaget.	Dusteforbundet av 54.
	Asbjørn Elde.
	Sven Christian Enger.
	Reidun Werner Erichsen.
	Gunnar Erstad.
	Turid Evang.
	Tor Falch.
	Thor Falkanger.
	Per E. Fosse.
	Kjell Frank.
	Jacob Fridrichsen.
	Rolf Gabrielsen.
	Thomas Gram.
	Gunvor Grønlien.
	Liv-Berit Gulliksen.

Gunnar Hage.	Norsk Dusterordung.
Ulf Hamran.	Haakon Nygaard.
Jens Chr. Hansen.	Bjørn Nyland.
Bjørn Hanssen.	Thor Næshelm.
Jon Thor Haraldsson.	Oslo Universitet.
Shun Harper.	Jan Paulsen.
Harald Hauge.	Jan Pedersen.
Arne Haugestad.	H. Rieber-Mohn O. P.
Per Haugestad.	Henning Rille.
Niels M. Heiberg.	Olav Hr. Rue.
Ragnar R. Herud.	Julius Rønnestad.
Per Holst-Rønness.	Karl U. Sanne.
Bjarne Housken d. y.	Axel Scheel.
Håkon Hovstad.	Francis Sejersted.
Bjarne Husebye.	Hans Skjervheim.
Egil Husebye.	Hans Smith.
Arne Hylen.	Tor Erling Staff.
Arne Jacobsen.	Gudmund Stang.
Bjarne Jespersen.	Willum Steen.
Harald Kellhau.	Hans G. Strømsether.
Sigmund Kjos.	Jon Stub.
Krigshisserforbundet.	Laila Stub.
Thomas J. Kristensen.	Karl-Ellert Sundt-Ohlson.
Per Kruse-Jensen.	Olga Berit Svendsen.
Kjell Landmark.	Ellsabeth Svensen.
Leon Larsen.	Erik Tellmann.
Helge Lervik.	Jens Thorbjørnsen.
Tore Lindbekk.	Finn Thorm O. P.
Gro Mandt.	Gunnar Vefling.
Kjell Marcussen.	Elvind Vesterkjær.
Hans Mathisen.	Rolf Vigø.
Reidar Storm Nilssen.	Arnulf Øverland.
Inger-Lise Nissen.	Olav Øverland.

Hilsningene til Langslets 21-årsdag. Ikke alle er like pålitelige.

Lars Roar Langslets venner ga i 1957 ut det spøkefulle festskriftet om åndsmennesket og 21-åringen Langslet. Spøken er fortsatt å finne i norske biblioteker.

Litt festskrifthistorie

Festskrift er en gammel tradisjon. Allerede under renessansen ble det publisert bøker for å feire forskjellige institusjoner og tildragelser. På 1600-tallet finnes det en rekke utgivelser til ære for tyske akademikere. På 1800-tallet var det relativt få som fikk slike, men antallet økte utover i århundret. Først mot slutten av 1800-tallet finner vi ordet festskrift i forbindelse med publikasjoner for å feire enkeltpersoner.

Ordet festskrift ble først brukt på tysk område, «Festschrift». Norsk, svensk, dansk og engelsk har tatt det inn som låneord. I biblioteksdata-baser er tidligste publikasjonen med ordet «Festschrift» fra 1841.

Første gangen ordet dukker opp i en norsk publikasjon, er sannsynligvis denne:

Festschrift til Det Kgl. Universitet i Upsala ved dets Jubilæum i September 1877 fra Det Kgl. Fredriks Universitet i Christiania. Svenska akademien ordbok har første belegg fra 1879. Det er et festskrift fra Lunds universitet til Københavns universitet «vid dess fyrahundra års jubileum». I Danmark samme år: *Holbergs statsretlige og politiske Synsmaade: Festschrift i Anledning af Universitetets Firehundreaarsfest juni 1879 / af Edvard Holm.*

I dag varierer mengden festskrift en del mellom forskjellige land og forskjellige institusjoner. I Norge er det blitt gjort lite for å systematisere festskriftene som er gitt ut.

Kilde: Førstebibliotekar Anders Løøv

Noen personer og institusjoner med festskrift:

21 år:	Lars Roar Langslet
25 år:	Borg bispedømme
30 år:	Dag Solstad
40 år:	Asker Museum
50 år:	Norsk gynekologisk forening (Tittel: Midt i livet)
60 år:	Jan P. Syse, Håkon Bleken
65 år:	Kåre Willoch

70 år:	Arne Norheim
75 år:	Thor Heyerdahl og Anna Elisabeth Westerlund
120 år:	Oslo Ingeniørhøyskole
125 år:	Trondhjems Polytekniske Forening (TPF)
150 år:	Turisthytta Spiterstulen i Jotunheimen
800 år:	Eidsvoll Kirke

fakta

Europeisk sekretariat til NTNU

NTNU og Institutt for samfunnsmedisinske fag har fått det ærefulle oppdrag å huse det europeiske sekretariatet til allmennmedisinernes verdensorganisasjonen, Wonca. Sekretariatet ble åpnet i forrige uke, med mye fint besøk fra både inn- og utland.

Wonca har i alt 56 nasjonale medlems-

organisasjoner. Av disse er nesten halvparten europeiske. Wonca arbeider overfor regjeringer og helsemyndigheter for å styrke allmennmedisinen i de enkelte land, og har bred kontakt med WHO og andre internasjonale organisasjoner.

Wonca Europe Executive Committee som i anledning sekretariatsåpningen avholdt sitt vårmøte ved NTNU. 1. rekke f.v.: Igor Svab, Philip Evans (President Wonca Europe), Vaclav Benes. 2. rekke f.v.: Justin Allen, Bjørn Gjelsvik, Helene Flottorp (adm.sekr.), Luis Pisco, Christos Lionis.

Italiensk på nettet

Romansk institutt har utvidet sitt elektroniske undervisningstilbud. I forfjor kom tilbudet om nettbasert fransk grunnfag, *Iveren*. Dette semesteret startet nettbasert begynnerundervisning i italiensk. *Ponte Italiano* er navnet, og 15-20 studenter er med i første omgang. De bor spredt over hele landet, og har som mål å erverve seg fem vekttall i løpet av året. Og hver student skal få individuell oppfølging, lover ledelsen på Romansk.

Ponte Italiano er bygd opp over samme lest som *Iveren* – med et rikt virtuelt undervisningslandskap, med rollespill og med chat-muligheter. Systemet har også synkronlyd, så studenter og lærere kan snakke sammen via datamaskinene.

Men vekttallene er ikke billige – 4500 kroner må hver student ut med i semesteret.

Du kan logge deg inn på Ponte Italiano som gjest: www.ponteitaliano.no

«Alle» vil ta Afrikastudier

Om lag 100 nettstudenter er nå registrert på det tverrfaglig tilbudet i Afrikastudier, som ble opprettet sist høst.

I høst lanserte NTNU et nytt tverrfaglig studium: Afrikastudier. Det består av til sammen sju moduler, hver på fem vekttall. Hver modul avsluttes med eksamen, og kan inngå som frie vekttall i en cand.mag.-grad.

Studiets popularitetskurve peker nå rett til himmels: Dette semesteret har rundt 100 studenter meldt seg på som nettstudenter. De sitter rundt i hele Norges land – og noen av dem i Afrika – og tar en av de fire modulene det undervises i dette semesteret. Mange av studentene er i yrker hvor studiet blir å betrakte som ren etterutdanning: Det er for eksempel sykepleiere, bistandsarbeidere, lærere, leger eller folk som arbeider med flyktninger.

I tillegg kommer ordinære studenter.

For de fleste modulene tilbys både som vanlige forelesninger og som nettleksjoner.

Mange fag. Hele seks NTNU-institutter er involvert i dette tilbudet som omfatter både samfunnsvitenskapelige, lingvistiske, sosialantropologiske, historiske, geografiske og musikkvitenskapelige emner.

Når faget er bedre etablert, er det meningen at afrikanske undervisningskrefter også skal bli dratt inn. Dette kan delvis skje via Internett, delvis ved at deler av undervisninga kan bli lagt til afrikanske universiteter.

NTNU har dessuten inngått en samarbeidsavtale med Nordiska Afrikainstitutet i Uppsala. Det innebærer blant annet at studentene får tilgang på de svært gode biblioteksressursene som finnes ved denne forskningsinstitusjonen.

LISA OLSTAD

lisa.olstad@adm.ntnu.no

De skriver historien

Nå kommer enda et stykke norgeshistorie på plass. Med bidrag fra alle Hvermansen'er som mener de har noe viktig å fortelle.

– Enkelte av de som var med i startfasen da Internett utviklet seg i Norge, er snart i pensjonistenes rekke, og det er derfor viktig å få skrevet denne delen av historien, slik at vi kan få med oss de muntlige beretningene.

Det sier administrerende direktør ved Uninett, Petter Kongshaug. Uninett er det norske landsomfattende datanettet for forskning og utdanning.

Kongshaug tok selv initiativet til det arbeidet som i dag pågår ved NTNUs Institutt for tverrfaglige kulturstudier. Tanken var at «Internetts historie i Norge» skulle foreligge ferdigskrevet og lagt ut på nett ved Uninetts tiårsjubileum i 2003. Nå ser det ut til at arbeidet vil bli fullført ett år senere.

Nasjonal versjon. Det mangler ikke på historiske framstillinger av Internetts historie fra før, men de har alle et internasjonalt perspektiv. En nasjonal versjon, derimot, mangler vi, og den burde være interessant av flere grunner. Ikke minst fordi Norge faktisk

var det første landet i Europa som gikk inn i det samarbeidet som la grunnen for det vi i dag kaller Internett. Og Uninett var først på banen med Internett i Norge, gjennom sin tjenestelevering fra 1988.

Året etter kom gjennombruddet med et landsomfattende internett her til lands. Først i 1993 kom de kommersielle aktørene i sving, representert ved Oslonett (som senere ble Schibstednett), SOL (Scandinavia Online), Powertech m.fl.. Da hadde departementet gitt signaler om at Uninett burde trekke seg ut, og dette gikk glatt og greit ved hjelp av en kraftig oppprising av tjenestene. Alle Uninetts kunder skiftet da leverandør.

– Den store webstormen meldte seg i 1995. Da eksploderte bruken av Internett, og senere har trafikken økt med over 100 prosent hvert år. Og intet tyder på at veksten vil avta, forteller Uninett-direktøren.

Åpent prosjekt. – Akkurat nå befinner vi oss i en fase med innsamling av data. Etter et seminar til sommeren

håper vi å ha kapitelskissene klare, opplyser prosjektleder, førsteamanuensis Øyvind Thomassen og forsker Unn Daling ved Institutt for tverrfaglige kulturstudier.

Sluttproduktet vil også bli tilgjengelig på nettet, og dermed vil for eksempel alle skolene kunne ta i bruk denne ressursen på en enkel måte.

Og dessuten: Når Internetts historie i Norge skrives, skjer det i beste nett-tradisjon. Alle som mener de har noe å bidra med, er invitert til å delta i arbeidet underveis! Vi står med andre ord overfor et åpent historieprosjekt som er ganske enestående. Og det fortelles at reaksjonen har meldt seg umiddelbart. Prosjektet møtes med stor entusiasme.

Samtidig tyder mye på at den trettiårige historien trolig vil ende opp i mange spørsmålsteget. For Internetts utvikling i Norge er preget av både tilfeldigheter og mangel på offentlige føringer, mener Petter Kongshaug:

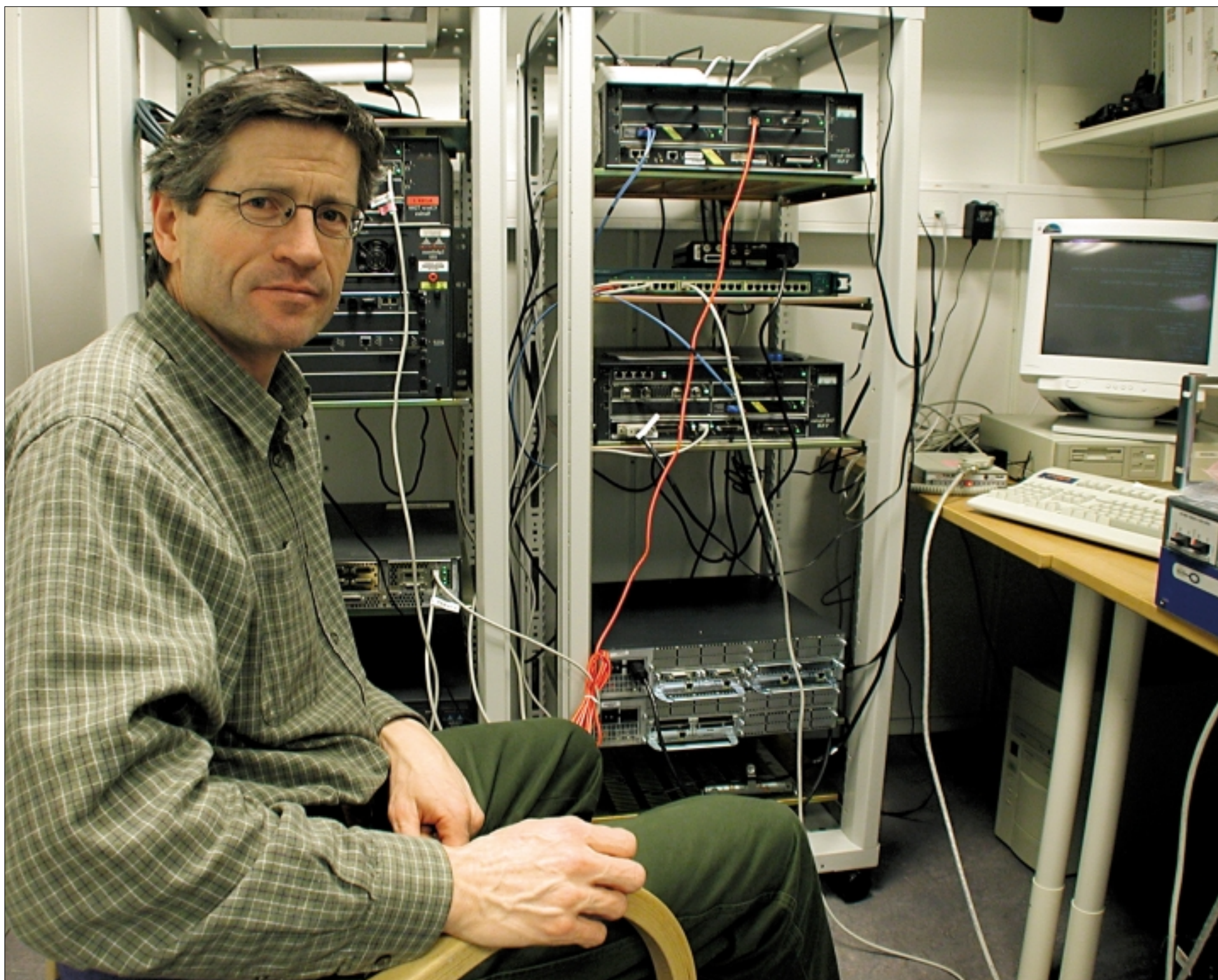
Handlingslammet. – De færreste politikere har noe bevisst forhold til det som foregår på dette feltet, og offentligheten har vist begrenset evne til å treffe mer omfattende initiativ av langsiktig karakter. Dersom alle skal ha samme adgang til netjtjenestene, må nettene og

kapasiteten utbygges. I dag har staten overlatt det hele til markedet, og det går bokstavelig talt tregt. Norge vil ikke bli en konkurransedyktig nasjon uten at myndighetene tar et fastere grep om utviklingen. Staten burde engasjere seg for at samtlige av landets kommuner engasjerte seg, på samme måte som de i dag har et reguleringsansvar for vei, vann og kloakk, sier Kongshaug, og fortsetter:

– I åra som kommer, vil næringslivet være avhengig av gode internett-løsninger. Men de fleste kommuner har i dag liten kompetanse og lite ressurser. Nå sitter de kommersielle teleoperatørene med bukta og begge endene, og tjener penger innenfor sine snevre mål. Dette er opplagt ikke formålstjenlig for et land som har ambisjoner om å bli en produsent av tjenester til informasjonssamfunnet!

Identifiserbarhet, takk! Mens diskusjonen om disse sentrale emnene er fraværende, tjener teleoperatørene penger på selve infrastrukturen og ikke på tjenestene. Og datanett basert på fiber-optikk, lar vente på seg.

Den terskelen som ifølge Kongshaug må overvinnes, er oppgaven med å identifisere brukere, utvikle autorisasjonsløsninger og finne gode løsninger for avreg-

– De færreste politikere har noe bevisst forhold til det som foregår på dette feltet, sier Uninett-direktør Petter Kongshaug.

FOTO: GEIR GJELSETH

om Internett

ning av de kostnadene som brukerne skal belastes med. Nettopp disse spørsmålene er det Uninett i dag arbeider med. Direktøren ser for seg at dagens utallige kort til ulik bruk skal bli erstattet av ett eneste smart-kort som løser behovet for identifikasjon, autorisasjon og avregning i all internettbruk.

For en student ville en slik løsning innebære en mulighet til å forholde seg til studielånsøknader, studier ved ulike institutter i Norge og internasjonalt, ivareta behovet for livslang læring, håndtere bankforbindelser. Og mye, mye mer.

Anonymitetens svøpe. Men identifikasjon og autorisasjon står sentralt i mange andre sammenhenger. I dag er det altfor lett å opptre anonymt på Internett. Den som vil, kan lyve og lure andre brukere opp i stry, både informa-

sjonsmessig og økonomisk, påpeker Kongshaug.

– Anonymiteten og mangelen på identifikasjonsteknologi fører også til at useriøse aktører plager andre med reklame, såkalt spam. Og mange irriteres over at mailboksen fylles opp med skrot. Folk pådyttes meninger og holdninger gjennom den kontaktflaten som nettet gir. Sikkerhetsproblemene har mange varianter, og store systemer blir regelmessig utsatt for angrep fra hackere. De bryter seg inn og planter programvare som forstyrrer virksomhet og stjeler informasjon. Fra tid til annen utsettes organisasjoner for trafikkstorm som lammer virksomheten. Og alle kjenner vi virusproblematikken. Mer og mer utspekulerte virus er i omløp, og siden stadig flere er tilknyttet nettet, blir stadig flere rammet.

Utfordring for kreative. På den andre siden: Alle de enorme mulighetene. Nye løsninger, nye anvendelser som ikke bare er knyttet til vanetenkning innen hastighetsøkning, hyppighet og utbredelse. De store integrerte løsningene, f.eks. innen helseavsnittet, muligheten for utvikling av kontakt, utdanning, felles bruk av teknologiske ressurser og dyre instrumenter. Verktøyet står til disposisjon, men det gjelder å finne de nye, gode anvendelsene ved kreativ tenkning.

– Historien om Internett-utviklingen i Norge kan være et bidrag til å se vår nettvirkelighet i perspektiv, og få oss til å stille de rette spørsmålene, mener Uninett-lederen.

Nett-opp.

GEIR GJELSETH

geir.gjelseth@netcom.no

På nett hele dagen

De beveger seg i et broket landskap, prosjektleder Øyvind Thomassen og forsker Unn Kristin Daling når de skal skrive 30 års Internett-historie fra Norge.

FOTO: GEIR GJELSETH

Vanlige, historiske arkiver duger ikke når prosjektleder Øyvind Thomassen og forsker Unn Kristin Daling skriver internetthistorie.

De to står overfor en betydelig utfordring når de både skal avgrense stoffmengden og samtidig fokusere på viktige tema og sider ved Internett-historien. Det vil bli nødvendig å se nærmere på forhold som opprinnelse og opphav, teknologiske sider innen nettutvikling og maskinvare, organisasjonsmessige forhold, kulturelle aspekter og kommersialisering.

Og de må i stor grad lete etter informasjon andre steder enn i de vanlige arkiver.

Nytt språk, ny bruk. – Vi legger opp til seminar for eksterne aktører i juni, hvor vi vil forsøke å bli litt kjent med de som skal formidle sin forståelse av rollen som utviklere eller brukere på Internett-området. Og vi følger opp med en konferanse høsten 2003, opplyser de to histo-

rieskriverne fra Institutt for tverrfaglige studier, som begge har utdanning innen teknologihistorie.

Utviklinga av html-språket og introduksjonen av verdensveven i første del av 1990-tallet skapte et helt nytt brukergrensesnitt som åpnet for nye brukergrupper og bidro til en eksplosjon i bruk av internettet. I tur og orden har chatting, shopping, IP-telefoni, radio og TV blitt tatt i bruk. Nye utfordringer og problemstillinger har stått i kø, samtidig som store deler av befolkningen har utviklet en kompetanse som savner sidestykke innen informasjonsutveksling.

– Her er det mye å gripe fatt i. De etiske problemstillingene er mange, og det handler ikke bare om spredning av porno og kriminell aktivitet. Etter terrorangrepet den 11. september ble det gitt vide fullmakter til etterretningssektoren i USA, som kunne sette i verk en omfattende overvåkning av trafikken på nettet, påpeker de to.

Alltid ved PC-en. Selv er de to på nett hele dagen. De leter i arkiver, leser nyheter, deltar i diskusjoner, sender e-mail. Kort sagt, Internett er blant deres fremste arbeidsverktøy. I løpet av en vanlig dag har de blikket festet på skjermen minst 5-6 timer.

Så er arbeidstiden over, og det bærer hjemover. Til PC'en for en liten stund med oppdatering av hjemmesider for Unn Kristin Daling og litt bridgespill på den internasjonale arena for Øyvind Thomassen. Litt pause skal en jo ha fra jobben også!

Noen linker:

Prosjektets nettside:
<http://www.hf.ntnu.no/itk/inh/inh-index.html>

Her er to eksempel på nettsider etter at verdensveven (WWW) ble introdusert og tatt i bruk:

Nettside fra 1994, ved Oslonett:
<http://www.norskskole.museum.no/OL/>

Nettside, oppdatert 1996: <http://archive.ncsa.uiuc.edu/SDG/Software/Mosaic/Docs/whats-new.html>

Finsk nettsted med mye interessant:
<http://www.funet.fi/index/FUNET/history/internet/>

Sjekk også Uninetts tidslinje:
<http://www.uninett.no/info/uninett/historie/tidslinje.html>

Slik startet det i Norge

Amerikanerne utviklet under den kalde krigen Arpanet til bruk innen militær forskning. Hensikten var trolig delt: Man ønsket et kommunikasjonsmiddel som kunne overleve en krig med atomvåpen. Og man ønsket å intensivere utnyttingen av forskningsressurser gjennom bedre kommunikasjon mellom ulike forskningssenter.

Den norske verten for Arpanet-tilkoblingen var Norsar (Norwegian Seismic Array) på Kjeller som Darpa (US Defense Advanced Research Projects Agency) hadde tatt initiativet til i 1965. NTN (Norges Teknisk Naturvitenskapelig Forskningsinstitutt) sto for driften og den finansielle dekningen, og FFI (Forsvarets Forskningsinstitutt) deltok i prosjektet.

Norsar kom i drift i 1970 som del av et globalt system for deteksjon av underjordiske atombombeprøver.

Darpa kontaktet i 1972 Forsvarets Forskningsinstitutt for å undersøke mulighetene for et samarbeid om ressursdelende datanett, som bl.a. skulle innbefatte utvikling av pakke-svitsjet satellittkommunikasjon. Som ledd i et slikt samarbeid ønsket Darpa å utvide Arpanet til Norge og koble Norsars maskiner til dette. Det ble den gangen benektet at Norsar drev atomovervåkning. Arpanet-samarbeidet gjaldt kun overføring av jordskjelvobservasjoner, ble det hevdet.

Forsvar og militær forskning ser uansett ut til å ha vært nøkkelordene da Internett ble etablert i Norge. Både i USA og i Norge ble det tidlig etablert nettsamband mellom militære og sivile forskningsmiljø (NTNF-prosjekt og ved R.B.K. (Regneanlegget Blindern/Kjeller), satt i drift 1972, men formelt opprettet først to år senere. I samband med dette utviklet en gruppe ved EDB-senteret ved UiO en avansert forbindelse mellom flere inn- og ut-lesningsstasjoner på Blindern, basert på Arpanet-teknologien.

Det neste store steget i retning internett i Norge ble tatt i 1975, gjennom et samarbeidsprosjekt mellom EDB-miljøene ved universitetene og innen industriell forskning.

Spiren til det første landsdekkende nettet i Norge var opprettelsen av «Studiegruppe for Datanett» (1975). Arbeidet ble videreført året etter som Uninett-prosjekt, senere forskningprosjekt finansiert av NTN.

Fra 1983 var Arpanet oppe med internettprotokoller i USA. I 1987 ble Uninett etablert som nasjonal driftsorganisasjon ved Sintef i Trondheim, finansiert av departementet. Uninett leverte fra samme år nettenester basert på de fire dominerende teknologier: Internet, OSI, EARN og Decnet, men det ble fokusert på Internet.

Ennå langt ut på 90-tallet hevdet Telenor at Internet kun var et leketøy og derfor uten interesse for en seriøs teleoperatør.....

Mye rart på sprit

«Skrekkgla» som ble funnet ved Gamle bybro i 1933. FOTO: SYNNOVE RESSEM

På en halv million krukker og kar fylt med sprit, oppbevarer Vitenskapsmuseet en unik samling fra norsk og utenlandsk dyreliv.

Materialet er uvurderlig i det vitenskapelige arbeidet og i kampen for å bevare vårt biologiske mangfold. Det har også stor betydning for artsdatabanken som skal bygges opp rundt fagmiljøet på Vitenskapsmuseet.

Raritetskabinettet. Men samlingen omfatter også eksemplarer av det mer kuriøse slaget. – Museet har til alle tider vært mottaksstasjon for rariteter som publikum har kommet til med fra fjern og nær, forteller Dag Dolmen, førsteamanuensis ved Institutt for naturhistorie.

Som eksempel viser han oss ei skikkelig «skrekkgla», funnet ved Gamle bybro i 1933. – Øgla er ei perlefirfisle, som lever i vill tilstand i sørlige Frankrike og Spania. Hit har den sannsynligvis kommet med en båt. Firfisle er aggressiv, og det sies at den kan hamle opp med 100 katter på en gang! Den har ofte tilhold oppi trærne, der den jumper ned på intetanende bytter. Tenk deg å komme spaserende en fredelig aftenstund på Bybroa og bli overfalt av en slik!

Slutt på bading. Blant andre kuriositeter finner vi en menneskeetende piraiafisk, tatt på sluk ved Svean i Nidelva i 1985. Otto Frengen, ingeniør ved Institutt for naturhistorie, forteller at hendelsen var

et eneste stort mysterium som skapte avisoverskrifter verden over. Etter ei tid kom det for en dag at den var dumpet av noen som var lei av å ha den i akvariet. Til sammen skulle det ha blitt sluppet ut tre fisker, men de andre to ble aldri oppsporet. – Det ble slutt på badinga på Svean den sommeren, humrer Frengen.

Så åpner han ei diger, illeluktende kiste som er forsvarlig surret med solide remmer. Den inneholder levninger av flere kjem-

peblekkspruter. Samtlige har flytt opp i Ranheimsfjæra gjennom årenes løp. Kjempeblekkspruten lever på store dyp i Atlanterhavet. Eksemplarene fra Ranheimsfjæra har blitt ført dit med havstrømmene. Forekomsten er så spesiell at folk kommer helt fra andre siden av jordkloden for å studere den.

SYNNØVE RESSEM

synnove.ressem@adm.ntnu.no

Denne piraiafisk er tatt på sluk i Nidelva. Tildragelsen førte til sensasjonelle avisoppslag over hele verden. FOTO: SYNNOVE RESSEM

Lede(r)stjerner fra Oppdal

For første gang har det blitt gjennomført et opplæringsprogram for administrative mellomledere ved NTNU. De 38 deltakerne har nå fått diplom på at de har en viss innsikt i den vanskelige rollen de er satt til å utøve.

Programmet startet i oktober i fjor, og siden har det blitt gjennomført fire samlinger på Oppdal. En rekke ulike sider ved lederrollen er blitt belyst. Ulike lederstiler, teamutvikling, kulturbygging, kommunikasjon, konflikthåndtering, strategiarbeid og endringsprosesser er blant temaene som har stått på dagsorden.

Programmet ble satt i verk av Organisasjonsutviklingsavdelingen, mens Nordnorsk lederutvikling (NNL) har hatt ansvar for det faglige opplegget. Blant deltakerne var det unison enighet om at kursopplegget har vært meget nyttig og verdifullt. En viktig bieffekt er at denne gruppen ansatte for første gang har fått mulighet til å diskutere felles gleder og sorger med et stort nettverk av kolleger fra alle enheter innen NTNU. Under den siste samlingen i forrige uke ble deltakerbevisene utdelt av universitetsdirektør Vigdis Moe Skarstein.

Som ledd i programmet utarbeidet deltakerne selv en felles visjon om hva de ønsker skal prege deres virke som ledere. De seks ledestjernene skal være: Tydelighet, delegering, etterrettelighet, teamarbeid, tilbakemelding og humor. Over 400 undersätter rundt omkring i NTNUs organisasjon har i tiden framover en førstehånds sjansje til å sjekke i praksis om kurset har virket og visjonen står til troende.

Nyslåtte diplomledere fotografert under siste samling på Oppdal:

Første rekke fra venstre: Karin Gjøl Hagen – Vitenskapsmuseet, veileder Vejbjørn Fagernes – NNL, Roar Aspli – OU-avd., Hilde Eilertsen Woll – Økonomiavd., Kåre Langøy – Teknisk avd., Kurt Alterskjær – Vitenskapsmuseet, Berit Moe – SVT-fakultetet og Kyrr Svarva – SVT. Andre rekke: Kari Berg – Universitetsbiblioteket, Anne Sølberg Ellingsen – Studieavd., Judith Rødsten – DMF, veileder Kirsti Schei – OU-avd., veileder Lisbeth Nordby – NNL,

Nina Melum – DMF og Marit Valle Raaness, IVT-fakultetet.

Tredje rekke: Per Stene – SVT, Jan Erik Kaarø – Info.enheten, Gaute Ovesen – AB-fakultetet, Svein Hugo Andersen – Teknisk avd., Harald Bøhn – UBt, Kristin Leinum – Økonomiavd., Sigmund Grimstad – Info.enheten, John Kamsvåg – HF-fakultetet, Bjørn Østbye – IVT, Einar Spjøtvoll – Økonomiavd. og Anne Katarina Cartfjord – HMS-seksjonen. Bakerste rekke: Magnar Hole – NT-fakultetet, Geir Ivar Soleng – IVT, Bård Kjos – IME-fakultetet, Geir

Nilsen – Teknisk avd., hovedveileder Steinar Gynild – NNL, Eivind Maråk – Studie- avd., Jan Tore Gjendem – Studieavd. og Rolf Krey Dising – SVT. Følgende kursdeltakere var fraværende da bildet ble tatt: Ingrid Aukrust – HF, Dag Lyseid – IME, Jan Sætherhaug – Teknisk avd., Inger H. Talberg – Økonomiavd., Liv Taraldsen – Hovedarkivet, Arild Skaug Hansen – DMF, og Anne Rossvoll – IVT.

FOTO: MORGAN FRELSØY

debatt

Si din mening, men skriv kort! Innlegg kan sendes via e-post: medieseksjonen@adm.ntnu.no. Innsendte manus kan bli forkortet. Fortsett gjerne diskusjonene på nettet: **ntnu.fritt-forum** (tilgjengelig fra «Innsida», der alle innlegg blir lagt ut etter at avisa er trykket).

Udemokratisk og rekrutteringsfiendtlig datafilter?

Martin Ystenes adva-
rer om at et planlagt
spamfilter kan ramme
uskyldige sendere av
e-post.

NTNU skal innføre et spam-filter på innkommende epost, for å unngå de store mengdene søppel-post som hele tiden kommer. Selv får jeg sikkert ett dusin slike hver dag, og det tar meg sikkert ett minutt å fjerne dem.

Jeg tenker med gru på den dagen det blir så mange at jeg kanskje må bruke to minutter. Det blir ti timer i året, noe som for hele universitetet antakelig vil koste mange million kroner. Ved å legge monteringen av spam-filter – og innsparingen dette gir – inn som en del av Orgut-prosjektet, vil dessuten effekten av omorganiseringen av universitetet framstå som enda mer rosenrød.

Merkelig nok, i dagens høyteknologiske verden finnes det øyensynlig bare ekstremt lavteknologiske løsninger på dette problemet: Man

stopper all mail fra servere man ikke liker. Hotmail, aol, og flere navneservere som dekker hundretusener av domenena, vil bli rammet. De som sender mail fra universiteter, offentlige arbeidsplasser eller store bedrifter med egne navneservere, vil ikke få noe problem, for slike servere sender ikke store mengder sprøyt i våre mailbokser. Men noen av dem som ikke kan sende epost gjennom slike institusjoner, vil snart ikke kunne nå oss.

Jeg har fått mange mail med adresser som nå skal sjaltes ut.

Mange er fra potensielle studenter, og jeg er sikker på at noen av dem har begynt på NTNU fordi de her oppdaget at det finnes folk her som tar dem alvorlig. Andre har jeg fått fra vanlige og uvanlige folk med ett eller annet mer eller mindre seriøst problem. Jeg er ikke sikker på om summen av disse henvendelsene har vært til noen fordel for meg, men det er bare en side av saken. Vi er i en offentlig institusjon betalt av skattebetalernes penger, derfor må også fordeler og ulemper for avsender telle med. Den har opplagt vært stor i

mange tilfeller.

Jeg vil ikke føle meg vel når noen lavt på den sosiale rangstigen prøver å sende epost til meg og får følgende svar fra en datamaskin: «Beklager, den serveren du sender epost fra, er ikke fin nok. Du får derfor ikke snakke med NTNUs profesorer».

Særlig hvis det hele skyldes at den teknologiske høyborgen på Gløshaugen ikke gidder å finne en mer avansert løsning på problemet.

Martin Ystenes

NTNU og satsinga på IKT og læring

Ove Haugaløkken
synest ikkje at Jens
Haugan gir eit riktig
bilete av situasjonen.

I Universitetsavisa nr 1, 24. januar 2002 spør koordinator for IKT og læring ved NTNU, Jens Haugan, om når satsinga på IKT og læring kjem. Bakgrunnen for spørsmålet er at NTNU i budsjettframlegget for 2002 har foreslått å løyve 350 000 kroner til fokusområdet IKT og læring. Dette meiner Jens Haugan liknar korkje på satsing eller prioritering. Mange ville vera samde med Haugan i at 350 000 kroner av eit budsjett på nær 2 milliardar er alt for lite, dersom dette var eit tal representativt for IKT-satsinga ved NTNU. Men talet som Haugan opererer med, gir ikkje eit riktig bilete av situasjonen. Eg ser ingen grunn til å polemisere mot Jens Haugan når han tar til orde for å styrke satsinga på IKT og læring. Men eg ser heller ikkje at Haugan har sakleg grunnlag for å polemisere mot NTNU som institusjon i denne sammenhengen. Slik eg ser det, har NTNU satsa stadig meir på området IKT og læring i løpet av dei siste 3-4 åra som eg har oversikt over. Eg kan nemne nokre tiltak:

✓ Den kanskje største einskildsatsinga på IKT og læring ved NTNU er utviklinga av eit digitalt læringsmiljø (LMS). Dette prosjektet går over 2 år, og hadde for 2001 eit budsjett på 2,7 millionar kroner. Budsjettet for 2002 blir truleg på om lag same storleiken.

✓ Under NTNU si satsing på IKT og læring må ein også inkludere pengane som blir investert i teknisk utstyr, infrastruktur på IKT-området og internopplæring. Det omfattande tenestetilbodet frå IT-seksjonen og IT-tenesta ved dei respektive fakulteta representerer ein viktig del av den totale satsinga.

✓ Tenester som til dømes det digitale «Mitt bibliotek», utvikla ved UBiT, er ein ressurs som inngår i det nettbaserte læringsmiljøet ved NTNU. I planlegginga av nye biblioteksbygg på Dragvoll og Gløshaugen er IKT og læring klårt ivaretatt via «Læringscenter»-tanken. UBiT brukar med andre ord også ressurser på IKT og læring.

✓ Prosjektet «Ekspertar i Team» har også finansiering frå NTNU. Her vert det mellom anna arbeidd med mappeevaluering og utvikling av elektronisk verkty for dokumentasjon av røynsler gjennom utdanning og arbeid. Dette er initiativ som klårt fell innanfor ram-

ma IKT og læring.

✓ Undervisningsstrategiutvalget har løyvd midlar til alternativ evaluering. Nokre av desse pengane vert brukte til utprøving av multiple choice øvingar i nettbasert læringsmiljø.

✓ NTNU-videre har i fleire år løyvd midlar til nettbasert læring (EVU-strategiske midlar).

✓ I tillegg kjem Telenormidla som dreier seg om IKT og læring. Samarbeidet mellom NTNU og Telenor har ført til romslege løyvingar frå Telenor, samstundes som NTNU skyt inn tilsvarende midlar i form av eigeninnsats. Sjølv om det her dels er tale om ekstern finansiering, er midla og innsatsen med på å auke NTNU-satsinga på området.

✓ Dei siste 3-4 åra er det oppretta 20-30 stipendiatstillingar innan området IKT og læring ved NTNU. Dette er ei framtidsretta investering, med tanke på både kunnskapsutvikling og rekruttering på feltet. Nokre av desse stipendiatane har tilhald ved Laboratoriet for IKT og læring. Dette må vel og kallast ei bevisst satsing, ikkje minst med tanke på etablering av eit fagmiljø ved laboratoriet.

✓ Laboratoriet for IKT og læring, som Jens Haugan er tilknytt, og som administrativt er lagt til PLU/SVT-fakultetet, disponerte i seg

sjølv om lag 1,5 millionar kroner for 2001. Dette dekkjer basisbemanning og administrative kostnader. Både SVT- og HF-fakultetet har dessutan skote inn pengar (les: løn til forskarar) for å få dette miljøet operativt. For 2002 vert det i tillegg kanalisert inn 450 000 kroner i konkrete tiltak ved det same laboratoriet. Dette er strategimidar som PLU fekk tildelt for å sikre fagleg leiing av viktige prosjekt, stimulering til ny prosjektutvikling og oppbygging av eit forskningsmiljø ved Laboratoriet for IKT og læring.

Eg er samd med Jens Haugan i at ein ved universiteta i Oslo og Bergen har greidd å etablere interessante fagmiljø gjennom dei tverrfakultære einingane InterMedia. Men eg er ikkje heilt sikker på om eg fylgjer tankegangen når han omtalar etableringa av desse einingane som meir heilhjarta enn tilsvarande etablering ved NTNU. Da Laboratoriet for IKT og læring vart etablert ved NTNU, var det vel nettopp på grunn av at mange både sentrale og lokale krefter støtta opp om ideen, og ikkje trass i «praktiske problem» og «motstridande signal», slik Jens Haugan skriv.

Felles for Laboratoriet for IKT og læring og systerinstitusjonane i Oslo og Bergen er at alle desse tre einingane har ei grunnløyving frå universitetet, men elles finansierer ein del av verksemda med eksterne forskingsprosjekt. Det kan først mange gode argument for at grunn-

løyvinga til Laboratoriet for IKT og læring burde vore større. Da må Jens Haugan heller skrive det og argumentere for dette. Når Jens Haugan peikar på at Laboratoriet for IKT og læring nå er «eit vel fungerande tverrfagleg forskarfellesskap som har potensial til å realisere fleire av NTNU sine offisielle satsingar og strategiar», så er det eit fint vitnemål om at senteret fungerer slik det var tenkt. Og da skulle det vel vera berre å setja i gang?

Det blir noko uryddig over å etterlyse NTNU si satsing på IKT og læring, og knyte satsinga for 2002 til eit beløp på 350 000 kroner. Særleg når ein som Haugan sjølv er koordinator for feltet, og har leia utgreiingsarbeidet som kartla faglege miljø som er aktive innanfor området IKT og læring ved heile institusjonen. (*Faglege miljø som er aktive innanfor området IKT og læring* publisert av Haugan og Håland 2001, i elektronisk format på http://www.ntnu.no/ikt-forum/aktivitetar/rapport_NTNU_april_2001.html). Det høge aktivitetsnivået som denne rapporten vitnar om, reflekterer ei samla satsing innan IKT og læring ved NTNU på mange gonger det beløpet som det blir referert til i innlegget i Universitetsavisa. Tek ein i tillegg med kostnaden ved nokre av dei områda eg har vist til i dette innlegget, ser ein at Haugan sitt grunnlag for klage fører til heilt feilaktige konklusjonar.

Ove Kristian Haugaløkken, PLU

Erling Paulsen
er student på industriell økonomi og
teknologiledelse

Av og til kan
man lure på
hvorfor vi går
på forelesninger,
skriver Erling
Paulsen.

Vi befinner oss i Elektrobygget på Gløshaugen. Det er pause i dagens forelesning i SIE5070 IKT og marked. Rundt kaffemaskinen står en bergenser, en østlending og en sørlending. De virker alle glade og oppspilte.

Bergenseren: Dette var en god forelesning. I dette faget er det jo faktisk moro å gå på forelesning!

Østlendingen: Ja, det er tydelig at mannen vet hva han snakker om, og at han har bestemt seg på forhånd for hva han skal si. Her er det faen meg både struktur og innhold.

Sørlendingen: En merker godt at han har erfaring fra næringslivet. Det at han nettopp har gått av som visekonsernsjef i Telenor, hever jo helt klart faget, men i tillegg hjelper det utrolig mye at mannen har holdt en presentasjon eller to før.

Østlendingen: Ja, jeg må si at det er ganske digg å ha et fag hvor foreleseren virkelig legger forholdene til rette for oss. Her er det skikkelig informasjon om fagopplegget allerede i første time, foilene kan printes fra nettet før forelesningen starter og vi kan ha fokus på innholdet i faget.

Bergenseren: Er det ikke litt sprøtt at

vi står her og jubler over en foreleser som makter å ha struktur på det han holder på med, og som får foilene ut på nettet slik at vi kan printe dem ut før forelesningen begynner? Dette burde jo være minstekravet...

Østlendingen: Joa, du har jo egentlig helt rett, men de andre klarer det jo ikke. I andre fag må vi jo slite med forelesere som fullstendig mangler struktur eller som ikke vil legge foilene ut på nett i det hele tatt.

Sørlendingen: Noe av det verste jeg opplevde, var en foreleser som på en spørretime før eksamen stod en hel time og leste høyt fra gamle eksamensoppgaver og løsningsforslag. Vi kan jo for faen lese!

Bergenseren: Av og til lurar jeg på hvorfor vi blir sittende...

Sørlendingen: Jeg pleier som regel å

slutte å gå på forelesning etter et par uker. Hvis foreleseren ikke klarer å overbevise meg i løpet av to uker, prioriterer jeg andre ting. Kanskje flere burde gjøre det?

Østlendingen: Jeg er egentlig helt enig. Det bør jo være et krav for å gå på forelesning at de kan gi oss noe mer enn lærebøker og pensumartikler alene.

Bergenseren: Akkurat det virker det som om mange ikke har forstått. I mange fag følger foreleseren læreboka nærmest slavisk. Det virker som om noen profesorer tror at man må være professor for å forstå en lærebok, og at deres eneste oppgave er å formidle innholdet til oss stakkars studenter. Har de ikke fattet at lærebøker skrives for studenter?

Sørlendingen: Vel vel, vi får glede oss over det vi har. Akkurat nå har vi jo faktisk en bra foreleser...

Om tafatthet og nerder – og litt Coca-Cola

«Hvordan framstiller vi forskerne i populære sammenhenger? Vi gir mediene den gale professoren,» skriver Størker Moe.

I et innlegg i Adressa forleden uke hevdet jeg at NTNU er tafatt i sin satsing på økt rekruttering til sivilingeniørstudiet, og – i en utdyping i forrige nummer av Universitetsavisa – at MacGyver kanskje var en figur vi kunne bruke til å markedsføre studiene vi tilbyr. Tafatt fordi vi ikke er synlige i det vanlige mediebildet, MacGyver fordi vi må bygge opp et nytt mediebilde av sivilingeniøren og kanskje få igjen noe av den gjenkjennelsesverdien som lå i sivilingeniørtittelen. De siste restene av det imaget vi hadde, forsvant etter min mening da NTNU ble opprettet.

Jeg ønsker overhodet ikke å starte en omkamp om NTNU-konstruksjonen, som har mange positive tanker bak seg. Men

NTH var en merkevare, NTH hadde – i hvert fall så sent som rundt 1990 – et slags image. NTNU er ikke en tilsvarende merkevare, og jeg klarer ikke å se noe entydig image. Er dette et resultat av en bevisst strategi for å unngå å provosere de ikke-teknologiske fagmiljøene ved NTNU? Jeg tror at det vi trenger for å få tilstrekkelig antall studenter i framtiden, er nettopp merke- og imagebygging. Merkebygging av sivilingeniøren.

Hvorfor er Coca-Cola en utrolig salgssuksess? På grunn av de enestående egenskapene? Neppe. Coca-Cola er en salgssuksess simpelthen fordi kanskje halvparten av verdens befolkning kjenner *varemerket* Coca-Cola. Coca-Cola er et eksempel på fantastisk vellykket merkebygging. Coca-Cola-reklamene spiller kun på positive følelser, positive assosiasjoner og gjenkjennelsesverdi. Ikke ett ord om fakta. Jeg tror vi kunne tjene på å ta lærdom av Coca-Cola.

I lørdags-Dagbladet her forleden fant jeg en kvartsides annonse om høyskolestudier i markedsføring ved NMH-BI:

«Velg en utdanning hvor du må bruke hele hodet». Og markedsføring er et fagområde som jeg er sikker på har flere positive assosiasjoner blant folk flest enn hva realfagene har i dag. Hvor finner jeg tilsvarende promotering av sivilingeniørstudiet? Jeg har ennå ikke sett noen. Akkurat som jeg forutsetter at det sitter høyt kvalifisert teknologikompetanse på Gløshaugen, antar jeg at markedsføringsstudiene på Grünerløkka sitter på gode kvalifikasjoner innen markedsføring. Skulle vi prøve å lære av dem? Kanskje «Bygg verdens største byggverk» (Troll-plattformen)? Eller «Finn løsningen på drivhuseffekten» (CO₂-frie gasskraftverk)? Eller simpelthen «No pain, no gain» (NTH var i sin tid kjent som en skole for de flinke)?

Hva forbindes med NTNU? Jo, «nerdene på Gløshaugen». Forslaget i Universitetsavisa om å bruke MacGyver hadde tilstrekkelig nyhetsverdi til at NRK P3 fant å ville gjøre et lite innslag om dette. På Tyholt fikk jeg et par tankevekkende innspill fra en gruppe som definitivt bør være på nett med de

samme ungdommene som er målgruppen vår. Den største forskjellen mellom sivilingeniørstudentene våre og MacGyver er tydeligvis hårsveisen. Førstnevnte er en «gjeng med nerder», sistnevnte er «en litt nerdete type med hockeysveis».

Javel, kanskje vi er en gjeng med nerder. Men vi er forhåpentligvis på langt nær så nerdete som folk oppfatter oss. Og er det mindre nerdete å bruke flerfoldige timer hver dag på å sparke på en ball, enn å bruke like mange timer på å forstå naturen og så bruke denne kunnskapen til noe nyttig for landet vårt? Jeg synes ikke det. Likevel er en fotballspiller forbundet med glamour og seire, ikke med fotsopp, ødelagte knær og surt trenings-tøy. Jeg tror dette kommer av at fotballen fokuserer på de positive aspektene ved fotballen, ikke på de negative. Hvordan framstiller vi forskerne i populære sammenhenger? Vi gir mediene den gale professoren.

Jeg har ikke kapasitet til å bruke mange timer av min tid til å markedsføre NTNU. Men jeg er villig til å stille opp i ny og ne, især hvis det også dreide seg

om det faget jeg kan mest om. Dette tror jeg gjelder mange av de vitenskapelig ansatte, og jeg er overbevist om at hvis en journalist fra P3, VG, TV2 eller andre populære mediekkanaler ringte, ville alle av oss stille opp uten å blunke mer enn en gang.

NTNUs gode markedsføringskrefter bør etter min – ikke særlig ydmyke – mening finne vinklinger som kan vekke interesse utenfor de kanalene vi i dag bruker. Hvor mange 19-åringer vil vurdere å studere nerdefag i fem år i strekk? Kanskje noen flere, hvis vi klarer å formidle at de kan få spennende jobber på den måten. Og vi må fortelle 14-16-åringene at de trenger nerdefag for å klare å være med på å redusere forurensingen i verden. Eller for å kunne konstruere el-biler, bygge raketter eller pumpe opp den oljen Norge så sårt trenger for at vi alle skal tilhøre et av verdens rikeste land.

Og om tjuer år kunne det til og med hende at realfagene ikke lenger var nerdefag, hvis vi bare kunne klare å drive god nok merkebygging.

Størker Moe

– Få igjen penga!

Nærmere 200 eksamensvakter ved NTNU fikk ved en feiltakelse dobbel lønn i november. Purrebrev er nå sendt ut til de som fikk «julegaven».

Det var litt av en julegave de nærmere 200 eksamensvaktene fikk like før jul. Ved en tabbe åpnet NTNU pengesekken i meste laget, og eksamensvaktene som i november arbeidet på Dragvoll, fikk utbetalt dobbel lønn for denne måneden. Beløpet dreier seg om alt fra et par hundre kroner her, til et par tusen kroner der.

Ikke all verdens penger hver for seg, men totalt var det 350 000 kroner som strømmet ut til eksamensvaktene. Nå har NTNU sendt ut et brev hvor de ber om å få tilbake ekstra-lønna.

Ærlig. Gjennom purrebrevet regner NTNU med at de skal få tilbake penger fra universitetets hjelpere i eksamens-

perioden.

– Det er en ærlig generasjon, håper leder Knut Veium ved Seksjon for fakultetsservice. Han tar på seg skylden for det som skjedde ved den noe sjenerøse behandlingen av timelistene.

– En glipp, forklarer Veium om novemberlønna som ikke ble registrert utbetalt i databasene til seksjonen.

Nye purrebrev. Ikke alle eksamensvakter har fått med seg at de har fått ekstra lønn fra universitetet, og flere har ringt inn for å vite hvorfor de får krav fra universitetet.

Mangler det penger etter første purrebrev, vil det bli sendt ut nye brev. Veium har ikke tatt stilling til hva som skal skje med de eksamensvaktene som det ikke lykkes å innhente penger fra.

TOR HUGUBAKKEN

tore.hugubakken@adm.ntnu.no

På plass 1. mars

Kjell E. Malvig (59) blir ny rektor uten kappe.

Kollegiet vedtok 1. februar at det skal opprettes en ny posisjon som viserektor for sivilingeniørfagene ved NTNU. Det er opp til rektor Eivind Hiis Hauge å peke ut person til stillingen, og han har allerede valgt Malvig. Han tiltrer trolig 1. mars, samtidig som funksjonsperioden til det nåværende Gradsutvalget for sivilingeniørutdanningen (GUS) utløper. I dette viktige utvalget sitter det i dag fire ansatte og to studenter.

Malvig har vært GUS-leder de siste tre årene, og har i tillegg 34 års fartstid i ulike stillinger ved Sintef og NTNU. Han er i dag professor ved Institutt for teknisk kybernetikk.

Uformell tjuvstart. Viserektoren skal ansettes i halv stilling fram til

2004. Et mer detaljert mandat for stillingen skal behandles på neste Kollegiemøte, men det synes åpenbart at en av de viktigste oppgavene for Malvig blir å fortsatt lede et utvalg av GUS-modell, som skal ivareta saker som berører hele sivilingeniørstudiet. I tillegg forventer han selv å få innpass på dekanmøtene når behovet måtte melde seg.

– Slik jeg har oppfattet det, så skal viserektoren opptre som rektors nærmeste rådgiver i saker som angår sivilingeniørutdanningen. Jeg regner også med at jeg vil representere rektor i en del sammenhenger. I egenskap av GUS-leder sitter jeg allerede i dag som NTNUs medlem i tre internasjonale organisasjoner, forteller Malvig.

Han røper også at han allerede i lengre tid uformelt – med rektors velsignelse – av og til har brukt tittelen *viserektor* når han som GUS-leder har representert NTNU i utlandet.

JAN ERIK KAARØ

jan.kaaro@adm.ntnu.no

Forbanner ikke e-posten

En professor i USA savner besøk av studenter på kontoret, og gir e-posten skylda. Ved NTNU er problemstillingen ukjent.

Professor Frank W. Connolly ved American University i USA beklager seg over at studentene ikke lenger kommer på besøk til kontoret hans. I en kronikk i *The Chronicle of Higher Education* forteller han om den trivelige universitetstilværelsen han hadde før e-posten ble vanlig. Da kunne fire-fem studenter i løpet av en dag stikke innom kontoret for å slå av en

prat. Den faglige samtalen gled gjerne over i en hyggelig, utenomfaglig prat. Det syntes Connolly bidro til å krydre undervisningsjobben. Han kunne se om en student var bekymra, og han kunne ta opp med studenten hva som plaget ham, skriver professoren.

I dag skjer mesteparten av Connollys kontakt gjennom forelesninger og e-post, og professoren savner menneskelig og direkte kontakt med studenter.

Fortsatt kontakt. Ved NTNU synes ikke professorene at kontakten med studenter er blitt redusert etter at e-posten kom.

– Jeg kjenner ikke til denne problemstillingen og har heller ikke hørt andre nevne at e-post har ført til mindre kontakt med studenter, forteller fysikkprofessor

Johan Skule Høye. Han legger til at e-post ikke egner seg for faglig veiledning, og at studenter og ansatte vil fortsette å treffes ansikt til ansikt.

Også professor Trond Ytterland ved Institutt for fysikalsk elektronikk melder om god kontakt med studentene utover utveksling av e-post

Opplysningen, goddag. Botanikkprofessor Atle Bones opplever at noen studenter tror at foreleser representerer et slags e-mail-opplysningskontor og får spørsmål som: «Hva skulle jeg ha lært om jeg hadde vært på forelesningen jeg ikke møtte på».

– Siden vi er de som er direkte i kontakt med studentene, får vi også mange spørsmål som egentlig hører hjemme hos administrasjonen. Normalt er det bedre at

slike ting blir tatt opp muntlig, det tar mindre tid, synes Bones.

Av de Universitetsavisa har tatt kontakt med, er det bare bioteknologiprofessor Olav Smidsrød som synes at kontakten med studentene er blitt mindre. Men at årsaken er e-post alene, tror han ikke. Det kan like gjerne kan være fordi han har travle dager og mange jern i ilden.

– Dessuten er jeg blitt såpass gammel, så studentene oppfatter kanskje ikke meg som en av dem lenger, ler Smidsrød.

Den amerikanske professoren og kronikkskribenten, derimot, roper også et varsko til sine yngre kollegaer på instituttet: «Thanks to e-mail, they may never know the true joy of teaching», beklager Frank Connolly.

TOR HUGUBAKKEN

tore.hugubakken@adm.ntnu.no

Platten full av kjønn

Den serviceinnstilte transporten ved NTNU tar mange slags oppdrag. Et av de særreste oppdrag sjåfør Gunnar Mørch har hatt, var flytting av 4000 ovarier fra elg og rein fra Museet til lagring på Dora.

Selv om det er mye vi kan få utført via nettet i dag, er vi fortsatt avhengige av transport av fysiske gjenstander. NTNU er spredt over hele byen, og uten Transporten ville NTNU stoppe. Post, mat, trykksaker, kontormøbler er eksempler på noe av det som daglig befordres rundt om til universitetets kriker og kroker av de hjelpsomme sjåførene i Transportseksjonen.

4000 oppdrag i året. Transporten har 13 kjøretøy i egen stall, men har ansvar for hele bilparken ved NTNU, som omfatter ca 60 kjøretøy. I tillegg kommer de ca 40 hage-

traktorene og plenklipperne som parkseksjonen disponerer. I løpet av et år utfører transportseksjonen 4000 transportoppdrag i tillegg til de faste. Blant annet frakter de 1400 tonn søppel i løpet av et år.

Generasjonsskifte. Gunnar Mørch ser ut som en av de unge i staben på Transporten, men med ti års fartstid i seksjonen, er han faktisk en av dem med lengst erfaring. I løpet av de siste årene har det vært et generasjonsskifte i Transporten. Kjørsvik, Stokke og flere av de gamle gutta er nå over i pensjonistenes rek-

ker, og yngre sjåfører har tatt over.

– Det er et veldig godt arbeidsmiljø på vår seksjon, sier Gunnar Mørch. – Har vi problemer, snakker vi med sjefen vår, Svein Roar Øverlie, og han ordner opp.

Øverlie ordner også opp for mange andre ved universitetet. Så sant Øverlie har en ledig bil når noen trenger transport utført, er en av hans medarbeidere raskt på pletten.

ARNE ASPHJELL

arne.asphjell@adm.ntnu.no

Like etter at Gunnar Mørch begynte i Transporten, fikk han et av sine særreste transportoppdrag: Flytting av 4000 eggstokker fra vilt som var lagt på sprit. Disse ble samlet inn i den verste bequerel-tida, og brukes som referansemateriale for viltets levestandard. For ti år siden ble ovariesamlingen lagret i Dora, og nylig var den på flyttefot igjen.

FOTO: ARNE ASPHJELL

Rekruttering over heile landet

NTNU er det einaste norske universitetet som driv med skulebesøk utafor eigen region. Nytt av året er at studentane vert sendt på kurs før dei drar ut for å møte skuleelevane.

Stein Mjøen arbeider ved Seksjon for studentservice. Han har ansvaret for den såkalla skulebesøksordninga ved NTNU, der studentar vert sendt på besøk i vidaregåande skular i andre delar av landet.

NTNU åleine. NTNU er det einaste universitetet som driv med slik rekruttering utafor eigen region. Dette skjer fordi NTNU har ein riksdekkjande

funksjon.

Skulebesøksordninga baserer seg på å sende studentar ut til heimkommunane deira for å presentere NTNU for elevane på den vidaregåande skulen dei sjølve har gått på. Mjøen fortel at ein i år har bestemt seg for å legge større vekt på å sortere ut studentar etter kor egna dei vert vurdert til å vere.

– Studentar vert kursa i presentasjonsteknikk, der ein gjer studentane bevisst på korleis ein opptre framfor ei forsamling. Dei får øvd seg i bruk av visuelle hjelpemiddel når dei skal presentere budskapet. Gjennom kurset får dei trent opp desse eigenskapane, samstundes som dei vert instruert og evaluert ved hjelp av video. For å kunne frigjere midlar til å gjennomføre kurset var det nødvendig å kutte ut orienteringsmøta, fortel Mjøen.

– Tilbakemeldingane på omprioriteringane har vært svært positive, og studentane

set stor pris på å få dette kurset i staden, seier han.

Få frå Dragvoll. I år blir det sendt ut om lag 30 studentar. Dei fleste kjem frå typiske Gløshaugenfag.

– Vi strever fælt med å rekruttere studentar frå dei frie faga, seier Mjøen, som ikkje vil leggje ut på spekulasjonar på kvifor det er slik.

Studentane får beskjed om at dei ikkje skal «overselje» budskapet. Poenget er ikkje å rekruttere studentar for einkvar pris.

– Vi seier til dei at dersom ein elev kjem bort til dei etter ein presentasjon og seier at «nå veit eg at NTNU ikkje har eit studietilbod for meg, » så har studenten gjort ein god jobb. Vi vil ha studentar som er motivert for å ta for seg av det vi kan tilby, seier Mjøen.

TORE OKSHOLEN

tore.oksholen@adm.ntnu.no

fra biblioteket

I denne spalten vil vi i tida framover gi deg tips og råd om hvordan du får mest glede og nytte av ditt universitetsbibliotek.

Å FINNE NÅLA I HØYSTAKKEN

Om litteratursøking i databaser

En enkel inndeling av litteraturdatabasene er i biblioteksbasen og fagbasen. I biblioteksbasen registrerer bibliotekene det de kjøper, og de har derfor sine begrensninger. Vi presiserer ikke ofte nok at søker du etter tidsskriftartikler, finner du få i biblioteksbasen vår, BIBSYS, for bibliotekene registrer tidsskriftene, ikke artiklene.

Fagbasene er fagspesifikke. De har henvisninger til artikler, bøker osv, og artikkelbasene er ofte linket opp mot den elektroniske artikkelteksten, dersom biblioteket abonnerer på fulltekstutgaven av tidsskriftet. I fulltekstbasen er mulig å søke i hele tekster.

Leter man etter litteratur om et emne, er de store fagbasene det naturlige stedet å starte. Eksempler er SciFinder Scholar (Chemical Abstracts), Biosis, PsycINFO og Medline. Når artiklene indekseres for en database, legges det utfyllende informasjon til henvisningen, eks. sammendrag, emnebeskrivelse, forfatteradresser. Noen kategorier gjøres søkbare, eks. emneord. Bruker man dem, slipper man å tenke på synonymer eller alternative skrivemåter. Søkesystemene varierer. Jeg skal ikke ta for meg disse, men heller gi noen generelle råd.

Hvordan foregår søkingen?

I noen systemer søker man ved å kombinere ord vha operatorer. De vanligste er de boolske: *både og*, *enten eller* og *ikke*, symbolisert med *and*, *or*, *not*, eventuelt *, +, -. Andre er *near* og *with* som krever at de to ord man forbinder, skal stå nær eller etter hverandre i teksten. Man kan også søke på hele fraser merket ut i gåseøyne, hvilket alltid gir god presisjon. Mulighetene varierer fra base til base og fra problemstilling til problemstilling.

Noen systemer har menyer for søkingen, andre kombinerer de to mulighetene. Hos WebSPIRS, for eksempel, kan du krysse av for hvor i henvisningen og informasjonen om artikkelen (hvilke felt) du vil søke. Du kan velge tittelfelt, forfatterfelt, emnefelt og merke av hvilke språk du ønsker.

Gode råd.

Analyser problemstillingen din. Plukk begrepene fra hverandre mens du tenker: Hvilke termer er nødvendige, hvilke er meningsbærende, hvordan bør de kombineres? Hva annet enn emnet må jeg tenke på? Eksempel: Finnes det noen nye, gode artikler om allergiske reaksjoner av matvarer hos norske barn? Sentrale begreper: allergi, matvarer og barn. Unødvendig: norske. Begrensninger: antall, tidsaspekt, språk.

Kombiner ikke begrepene i første omgang.

Ved først å søke på de sentrale begrepene hver for seg, og så kombinere etterpå, vil du lettere se hvilke begreper du må jobbe mer med, dersom søkingen din gir et dårlig resultat. Får du få treff på for eksempel ordet food, bør du kanskje utvide begrepet med for eksempel: feeding, nutrit., milk, egg, etc.

Bruk basenes emneindeks om den finnes. Du slipper å tenke synonymer, engelsk/amerikansk skrivemåte osv.

Vanskelig å finne de rette emneord. Prøv å finn noen gode artikler ved å søke med dine egne ord i tittelfeltet. Se hvilke emneord disse har i systemet.

Trunkering vil si å kutte endelser. Gjør du det, tenk etter om det er andre ord som starter med samme ordstamme.

Søke på ord i tittel er en god måte å finne relevante artikler på, men du finner ikke alle. Det er forfatterens ansvar å lage beskrivende titler som kan lette gjenfinningen av publikasjonen. Tenk du på det når du selv lager titler til dine artikler?

Oversiktsartikler. Bruker du ordet *review* for å finne dem, husk at de beste finner du når både det sentrale emnet og ordet *review* står i tittelen. Ellers kan du risikere å få oversiktsartikler hvor emnet du søkte, bare så vidt er nevnt.

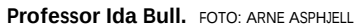
Om det er mulig, bruk operatorer som snevrer inn søket ditt (se operatorer). **Dersom du ikke finner noe, tenk:**

- ✓ Har jeg valgt rett base?
- ✓ Har jeg søkt i rett fil?
- ✓ Har jeg brukt gale begreper?
- ✓ Har jeg skrevet orda rett?
- ✓ Har jeg kombinert orda rett?
- ✓ Har jeg brukt for få synonymer?
- ✓ Har jeg husket bøyingsformer, trunkering, eng./amerikansk skrivemåte osv?

Trenger du mer veiledning? Kontakt din fagansvarlig i biblioteket <http://www.ub.ntnu.no/fagreferent.php>, Infosøk <http://www.ub.ntnu.no/infosok/infoline.htm> og <http://www.ub.ntnu.no/infosok/kontakt.htm> eller spør bibliotekaren http://www.ub.ntnu.no/stille_spm.php

Ragnhild Lande

Psykologiprofessor Arnulf Kolstad til Sunnmørsposten 22. desember 2001

Prosjektet har et budsjett på 8, 5 mill. kroner og av dette bidrar NTNU med tre millioner. – Det er et løft for oss at universitetet har satset så mye på dette prosjektet, sier Sør-Trøndelags fylkesordfører Arnt Frøseth, som er en av de ivrigste pådriverne.

lell. En foreslo at alle russere skulle ta med seg vodka og selge i Norge, mens andre ville haike fra Grense Jakobselv. Problemene ble delvis løst med sponsede busser på norsk side av grensa, skrev vi i Universitetsavisa nr. 2, 1992.

– Du må ikke spørre meg om hva som står i intervjuet, for det aner jeg ikke, ler intervjuobjektet. Om noen Baksidedesere skulle slumpe til å være eksperter uti det gæliske, kan Madsen kontaktes ved Program for lærerutdanning.

Protestantismul este denotat de mai multe simboluri, dar în primul rând de crucea latină. Într-o biserică protestantă, în jurul crucii sunt aranjate mai multe simboluri, care sunt diferite de cele din bisericile ortodoxe și catolice. Aceste simboluri sunt:

- **Crucă latină**: Simbolul principal al protestantismului, care reprezintă crucea pe care a fost răstignit Iisus Hristos.
- **Crucă greacă**: Simbolul principal al ortodoxiei, care reprezintă crucea pe care a fost răstignit Iisus Hristos, dar cu o cruce în plus, care reprezintă crucea pe care a fost răstignit Sf. Petru.
- **Crucă catolică**: Simbolul principal al catolicismului, care reprezintă crucea pe care a fost răstignit Iisus Hristos, dar cu o cruce în plus, care reprezintă crucea pe care a fost răstignit Sf. Petru, și cu o cruce în plus, care reprezintă crucea pe care a fost răstignit Sf. Iosif.
- **Crucă protestantă**: Simbolul principal al protestantismului, care reprezintă crucea pe care a fost răstignit Iisus Hristos, dar cu o cruce în plus, care reprezintă crucea pe care a fost răstignit Sf. Petru, și cu o cruce în plus, care reprezintă crucea pe care a fost răstignit Sf. Iosif.

Într-o biserică protestantă, în jurul crucii sunt aranjate mai multe simboluri, care sunt diferite de cele din bisericile ortodoxe și catolice. Aceste simboluri sunt:

- **Crucă latină**: Simbolul principal al protestantismului, care reprezintă crucea pe care a fost răstignit Iisus Hristos.
- **Crucă greacă**: Simbolul principal al ortodoxiei, care reprezintă crucea pe care a fost răstignit Iisus Hristos, dar cu o cruce în plus, care reprezintă crucea pe care a fost răstignit Sf. Petru.
- **Crucă catolică**: Simbolul principal al catolicismului, care reprezintă crucea pe care a fost răstignit Iisus Hristos, dar cu o cruce în plus, care reprezintă crucea pe care a fost răstignit Sf. Petru, și cu o cruce în plus, care reprezintă crucea pe care a fost răstignit Sf. Iosif.
- **Crucă protestantă**: Simbolul principal al protestantismului, care reprezintă crucea pe care a fost răstignit Iisus Hristos, dar cu o cruce în plus, care reprezintă crucea pe care a fost răstignit Sf. Petru, și cu o cruce în plus, care reprezintă crucea pe care a fost răstignit Sf. Iosif.

Er du student? Lager du animasjoner, video, foto eller andre illustrasjoner for web-mediet? Da kan du få et ekstra tilskudd til studielånet dette vårsemesteret. NTNUs satsingsområde Informasjons- og kommunikasjonsteknologi kvitterer ut 3000 kroner til den som leverer det beste bidraget, mens to andre gode bidrag honoreres med 1000 kroner hver. Frist for innlevering er onsdag 20. februar. Kontakt personen er Tone.Kvenild @ adm. ntnu.no.

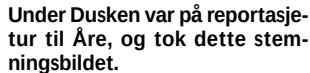
Universitetsavisa gikk seg vill i departementsnavn i forrige nummer. I en baksidenotis ble Kristin Clemets nye departementet omtalt som Undervisnings- og forskningsdepartementet. *Utdannings-* og forskningsdepartementet er det korrekte navnet. Forkortelsen skal være UFD.

Onde tunger vil ha det til at leger ikke kan snakke norsk slik at vanlige folk forstår sin egen diagnose. Nå planlegger Det medisinske fakultet (DMF) å ta skrittet fra latin til norwenglish. DMF har planer om å tilby et begrenset undervisningstilbud på engelsk til høsten for 00-kullet. Blir forsøket vellykket, vil DMF vurdere å utvide tilbudet. Men tilbudet vil i første omgang ikke gjelde flere enn inntil åtte personer – og det er myntet på utenlandske studenter på utvekslingsopphold ved NTNU. Fakultetet regner med at det vil bli en ren engelskspråklig gruppe innenfor PBL (problembasert læring), at skriftlig materiell må oversettes og at eksamen holdes på engelsk. (InnsidaUT 28. januar)

I fjor høst ble det gjennomført en brukerundersøkelse for å kartlegge hva slags kompetanse studentene på den nye studieretningen bør ha for å dekke framtidige behov i næringslivet. Undersøkelsen viste at industribedriftene har stort behov for «hybrider» av ingeniører som kan spesifisere, konstruere, implementere og bruke morgendagens tekniske IT-systemer.

«Veckorna när studenter från Sverige och Norge väljer in i Åre brukar vara stökiga och varje gång sätts Årebornas och stugägarnas tålmod på ovanligt hårda prov. Det är fester dygnet runt, det är stöj, glam och skrikande horder som drar genom stugbyarna och genom Åre centrum nätterna igenom,» läser vi i Läns-tidningen i Östersund.

Nei, internasjonalisering er sanneligg ikke så enkelt som mange tror.

Om du grunnet oppnådd pensjonsalder må forlate din kjære arbeidsplass, men likevel gjerne vil beholde en ørliten kanal til NTNU – så vit at Universitetssavisa forblir din trofaste så lenge du vil ha oss. Vi vil prøve å holde rede på hvem som går av, og tilby alle å få avisa hjem i postkassa, aldeles gratis. Hører du ikke fra oss, så ring!

I det samme ble jeg så SVT at jeg nesten mistet T-en. Uten min cand.psychol. hadde kanskje alt gått til BIBSYS og Fjernarkiv for godt. Men etter å ha SUMmet meg tenkte jeg at tross alt taster verden videre. Selv KUF hadde jo blitt helt UFD, og egentlig hadde jeg det jo helt NFR på Innsida.